

Nina Huisman

TULPPA AUKI – MATKALLA TAITEILIJAKSI
TAPAUS SPARRI2018

Kuvataiteen ylempi AMK-tutkinto
2020

TULPPA AUKI – MATKALLA TAITEILIJAKSI. TAPAUS SPARRI2018

Huisman, Nina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen ylempi AMK-tutkinto
kesäkuu 2020
Sivumäärä: 42
Liitteitä: 4

Asiasanat: mentorointi, valokuvaus, taiteilijuus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Sparri-niminen sparrauskurssi Luovan valokuvauksen keskuksen kurssitarjontaan. Kurssi myös dokumentoitiin tulevien Sparri- ja muiden sparrauskurssien käyttöön. Lisäksi osallistujilta selvitettiin kyselytutkimuksen avulla, oliko sparrausmuotoisesta kurssista ollut hyötyä heidän omalle toiminnalleen ja tekijyydelleen, ja ja jos oli, millaista. Opinnäytetyö tarkastelee siten myös tekijyyden, taiteilijuuden ja taiteilijaidentiteetin kehittymistä ja niitä osia joista tekijyys ja taiteilijuus koostuu.

UNCORKING THE ARTIST. CASE SPARRI2018

Huisman, Nina

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Master Degree Programme in Culture and Arts

June 2020

Number of pages: 42

Appendices: 4

Keywords: mentoring, photography, artistic identity

The purpose of this thesis was to develop a sparring course "Sparri" which would then be included in the course selection of Luovan valokuvauksen keskus (The Center of Creative Photography). The course was documented for the use of new Sparris and other similar courses. The participants were also polled in order to find out if the course had benefited their work and agency, and if yes, how. Thus, the thesis also examines the development and constituents of people's identity as an artist and their agency as one.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	5
2. KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHTIA.....	6
2.1. Käsitteitä ja teoreettisia lähtökohtia	6
2.1.1. Tekijän identiteetistä.....	7
2.1.2. Mitä on sparraus	8
2.1.3. Taiteilijuudesta.....	11
2.1.4. Yhteisöllisyydestä	11
2.2. Sparri-projektin tarkoitus, tavoitteet ja projektimenetelmä	13
2.2.1. Projektin tarkoitus ja tavoitteet	15
2.2.2. Sparraajien valinta	16
2.2.3. Sparri-projektin vetäjän rooli	16
3. PROJEKTIN TOTEUTUSVAIHE	17
3.1. Asko Mäkelän Sparri.....	17
3.2. Mikko Vähäniityn Sparri.....	20
3.3. Rami Hanafin Sparri	21
3.4. Maija Holman Sparri.....	22
3.5. Hanna Weseliuksen Sparri	23
3.6. Muut kokoontumiset	25
3.7. Loppunäyttely	25
4. PROJEKTIN ARVIONTIA	27
4.1. Miksi Sparri.....	28
4.2. Tunteet pelissä.....	29
4.3. Luottamuksesta	31
4.4. Sisäistä voimaa.....	31
4.5. Motivaatiota tekemiseen	33
4.6. Epävarmuudesta	33
4.7. Taiteilijuuden löytyminen	34
4.8. Toisten tukeminen	36
4.9. Parasta Sparrissa.....	38
4.10. Huonoja puolia.....	38
5. LOPUKSI.....	39
LÄHTEET	42
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Kuinka saada kiinni omasta taiteilijuudesta? Kuinka löytää oma ääni tekijänä? Kuinka poistaa ahdistava tulppa tekijyyden tieltä? Näitä kysymyksiä pohdin, kun toivoin ”oman tyylin löytämisen kurssia” istuessani Jyväskylässä Luovan valokuvauksen keskuksen hallituksen kokouksessa syystalvella 2017. Ideasta innostuttiin ja päätettiin laajentaa se sparraustoiminnaksi, johon tulisi sparraajiksi valokuvauksen kokeneita ammattilaisia. Niinpä aloin vetää vuoden kestävästä Sparri2018-kurssista alkuvuodesta 2018. Ensimmäinen kurssi kesti vuoden 2018 loppuun, päättyi yhteisnäyttelyyn ja antoi itselleni paljon eväitä sekä oman ammatillisen ja taiteellisen identiteetin löytämiseen kuvan tekijänä että valokuvayhteisön jäsenenäkin.

Sparrin alkuperäisenä tarkoituksena oli edistää keskisuomalaista valokuvaa aivan ruohonjuuritasolta lähtien keskittyen kunkin osallistujan omiin vahvuuksiin ja lahjakkuuteen. Tarkoituksena oli myös tukea jokaista osallistujaa näkemään ja löytämään omat vahvuudet itsestään. Myös kuvaajien verkostoituminen ja katsantokannan laajentaminen oli yhtenä lähtökohtana kurssia järjestettäessä. Opinnäytetyöni tarkoituksena onkin selvittää tarkemmin, oliko sparrimuotoisesta kurssista hyötyä osallistujille heidän omassa toiminnassaan ja tekijyydessään, ja kokivatko he tekijäidentiteettinsä selkiytymistä tai muutosta ylipäätään.

Sparri-kurssista pidin jo toisenkin kurssin, Sparri2019, mutta keskityn tässä opinnäytetyössä ensimmäiseen Sparri-kurssiin. Dokumentoin Sparri2018-kurssin toimintaa päiväkirjamaisesti. Dokumentoinnin pohjana toimivat oman päiväkirjani lisäksi ryhmän WhatsApp- ja sähköpostiviestit sekä Sparrin Facebook-tili. Itse olin Sparri2018-kurssilla sekä suunnittelijan, vetäjän että sparrattavan roolissa, joten opinnäytetyöni pohdin näitä näkökulmia sekä omassa tekemisessäni että sparraustyypin toiminnan vaikuttavuutta yleisesti tässä ryhmässä. Pohdin myös tekijyyden, taiteilijuiden ja identiteetin kehittymistä ja niitä osia joista tekijyys ja taiteilijuus koostuu.

Sparri2018 -kurssin dokumentoinnin lisäksi opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kurssin hyvät ja huonot puolet ja ne puolet joita kannattaa edelleen kehittää. Jotta sain mahdollisimman hyvän näkemyksen ryhmäläisten mielipiteestä Sparri2018-kurssista, toteutin lomakekyselyn. Kyselytutkimuksella selvitin Sparrin vaikutuksia ryhmän jäseniin muun muassa työskentelyn, innostumisen ja inspiraation, taiteilijuiden sekä taiteellisen ja ammatillisen identiteetin rakentajana, ja sain samalla tietoa kurssin kehittämisehdotuksista. Sparri-tyyppiselle kurssitukselle tuntuu olevan kysyntää, joten opinnäytetyön tarkoituksena on jäsentää ja luoda malli tuleville Sparri-kursseille ja muille Luovan valokuvauksen keskuksen sparraushankkeille. Opinnäytetyö antaa myös suuntaviivoja mihin suuntaan tulevia Sparri-kursseja kannattaisi jatkossa lähteä kehittämään. Omien kokemusteni ja kyselytutkimuksen tueksi peilaan muun muassa erilaisia identiteetin, valmennuksen, mentoroinnin ja luovuuden tutkimusta ja teorioita.

2. KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHTIA

2.1. Käsitteitä ja teoreettisia lähtökohtia

Opinnäytetyötäni voisi kuvata laadulliseksi tapaustutkimukseksi. Tapaustutkimuksessa (*case study research*) tutkitaan yksittäistä tapahtumaa, rajattua kokonaisuutta tai yksilöä käyttämällä monipuolisia ja eri menetelmillä hankittuja tietoja. Tapaustutkimuksessa pyritään tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään tapauksia pääasiassa miten- ja miksi-kysymysten avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin eikä tavoitteena ole tuottaa toiminnan lakeja. Sen sijaan pyrkimyksenä on kuvata ja ymmärtää ilmiöitä ja tapahtumia, sekä herättää keskustelua ja antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Tämän vuoksi henkilöillä, joilta tietoa kerätään, on tarpeen olla kokemusta ja myös tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003, 87–88.) Tässä opinnäytetyössä kehitin Sparri-nimisen kurssikokonaisuuden Luovan valokuvauksen keskuksen koulutustarjontaan, toimin kaksoisroolissa sekä ryhmän vetäjänä että spar-

rattavana, sekä dokumentoin Sparrin toimintatavat myöhempien ryhmien käyttöön. Sparri2018 kehitystyön lisäksi keräsin myös tietoa siitä, miten ryhmässä olevat kuvailivat Sparrin ilmiötä ja sen kokonaisprosessia.

Sparraukseen ja sparrattavan itsensä kehittämiseen liittyy vahvasti identiteetin kysymykset. Pohdin tässä opinnäytetyössä identiteettiä itsensä kehittämisen näkökulmasta. Selvitin myös mitä tarkoitetaan sparrauksella ja miten se suhteutuu muihin lähikäsitteisiin kuten mentorointiin tai neuvontaan. Lisäksi pohdin myös yhteisöllisyyden olemusta ja merkitystä Sparrissa.

2.1.1. Tekijän identiteetistä

Kun arkikielessä puhutaan identiteetistä, tarkoitetaan sillä useimmiten ihmisten omaa käsitystä itsestään. Ammatillinen identiteetti taas voidaan määritellä niin, että se on omaan historiaan perustuva käsitys itsestä ammatillisena toimijana; siitä, miten kokee itsensä suhteessa työhönsä ja millaiseksi haluaa tulevaisuudessa kehittyä (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26). Nykyään identiteetti käsitetään jatkuvasti ajassa muuttuvaksi eri osa-alueiden muodostelmaksi. Se ei siten ole staattinen tila vaan vaatii jatkuvaa uudelleen työstämistä hetkestä ja paikasta toiseen. Identiteetti on samalla olemisen tila ja tulevaisuuden ennuste sellaisena kuin ihminen sen kertomisen hetkellä haluaa nähdä (Hägg 2011, 75). Ihmisen identiteetti on kuin kehä, jossa ihminen sisäisen ja ulkoisen muutoksen kautta etsii ja tunnistaa kuka hän on ja mitä haluaa. Identiteetti myös palaa ajoittain saman kehityksellisen teeman äärelle, mutta tämä tapahtuu aina uudella tasolla. (Mahlakaarto 2014, 51.) Identiteetin jatkuva aktiivinen työstäminen onkin tullut yhä tärkeämmäksi yksilöllisyyttä korostavassa yhteiskunnassa (Hägg 2011, 69).

Identiteetin voidaan siis sanoa olevan itsessään elävä ja muuttuva tarina (Hägg 2011, 214). Hägg puhuu identiteettineuvotteluista. Identiteettineuvottelu merkitsee hänen mukaansa vertailua eri identiteettien välillä, mahdollisuutta kokeilla ja kuvitella itsensä eri rooleissa (Hägg 2011, 204). Häggin mukaan tarinallisuudella on tärkeä rooli

identiteettineuvotteluissa (Hägg 2011, 213). Identiteetin työstäminen tapahtuu käsi-kirjoittamalla omaa tarinaansa uudelleen, ja tekemällä siitä näkyvää kertomalla tarinaa toisille, ja ennen kaikkea elämällä sitä käytännössä todeksi. Häggin mukaan ihmiselle on myös luonteenomaista vastustaa muutosta, mutta ammatillisessa kasvussa jatkuvan muutoksen hyväksyminen on kasvun edellytys. (Hägg 2011, 213.) Sparrinkin voisi katsoa olevan yhdenlainen identiteettineuvottelu. Sparrissa käsiteltiin omaa identiteettiä monelta eri kannalta, sekä yksityisenä ihmisenä olemista että tekijä- ja ammattiminää. Omaa identiteettiä työstettiin kertomalla itsestä ja kuvista sekä konkreettisesti tekemällä kuvia. Identiteettineuvottelun tavoitteena onkin tulla tietoisiksi itsestään ja tavoitteistaan. Siinä on tärkeää käydä läpi ristiriitaisuudet nykyisen minän ja mahdollisen uuden minän välillä. Uusi identiteetti ei hävitä aikaisempia identiteettejä vaan kutoo juonta menneisyyden, nykyhetken ja ennakoitun tulevaisuuden välille. (Hägg 2018.)

2.1.2. Mitä on sparraus

Sparraus määritellään muun muassa vapaamuotoiseksi, kokemuspohjaiseksi, kollegiaaliseksi ja keskustelelvaksi näkemystenvaihdoksi, jolla ei ole tiukkoja muodollisia tavoitteita. Sparraamisen voi katsoa olevan lähellä mentorointia, joka taas muistuttaa työnohjausta, jossa autetaan ohjattavaa itse löytämään voimavaroja ja ratkaisuja työtilanteisiin. Mentorilta tai sparraajalta ei kuitenkaan edellytetä tehtävään tarvittavaa erityiskoulutusta, kuten esimerkiksi työnohjaajalta. Lisäksi voidaan sanoa, että mentoroinnissa painopiste on työnohjausta enemmän mentoroitavan osaamisen kehittämisessä kuin itse työtilanteissa. Samantyyppisestä toiminnasta puhutaan myös konsultointina. Marja Pesonen kirjoittaa konsultoinnin ja mentoroinnin eron olevan ohjaussuhteen muodossa: Konsultointi perustuu asiakassuhteeseen ja on maksullista, kun taas mentorointisuhde perustuu arvostukseen ja luottamukseen ja on siten läheisempi (Pesonen n.d., 5).

Kun mentorointi on luonteeltaan yksityistä ja henkilökohtaista ohjausta ja usein pitkäkestoista kuten esimerkiksi mestari–kisälli–oppipoika-malli, on sparraus luonteel-

taan vapaamuotoisempaa ja löyhemmin sitoutunutta. Sparraus voi olla myös koko ryhmän yhtäaikaista sparrausta, kun taas mentorointi taas käsitetään usein kahden ihmisen väliseksi tavoitteelliseksi ja nimenomaan kiinteäksi ja pitkäkestoiseksi vuorovaikutussuhteeksi, joskin myös ryhmämentoroinnin käsite tunnetaan. (Leskelä 2005, 23, 27.) Koska sparraajan rooli voidaan ainakin tässä Sparrin tapauksessa käsitellä mentorointisuhdetta väljemmäksi, voisi sparraajan roolin sanoa myös olevan jotain neuvojan ja mentorin välimaastosta. Kuten mentorin, on sparraajankin rooleja olla valmentaja, huolenpitäjä, neuvonantaja ja verkostokontakti sekä pystyä mentorin lailla liikkumaan roolista toiseen. Eroiksi neuvojan ja mentorin välille Jori Leskelä toteaa, että kun mentori-oppija suhteessa oppimisen suunta on usein kaksisuuntaista, se on neuvoja-oppija suhteessa usein yksisuuntaista neuvojalta oppijalle (Leskelä 2005, 28). Lisäksi palautteen luonne on mentoroinnissa usein henkilökohtaista kasvokkain tapahtuvaa, kun taas neuvoja välttää suoraa palautetta, mutta kehottaa oppijaa tarkastelemaan omia kokemuksiaan. Leskelä toteaa myös tiedonsiirron tavoilla olevan eroa: kun se mentorilla on viisautta ja pääosin implisiittistä, on se neuvonantajalla itsetietoisuutta, näkemystä ja implisiittisen tekemistä eksplisiittiseksi. Lisäksi neuvonantajalla on hyvin pieni henkilökohtainen sitoutuminen, kun taas mentorilla se vaihtelee matalasta korkeaan. (Leskelä 2005, 28.) Sparrissa sparraajan sitoutuminen sparrattavaan jäi jo aikataulusyistä hyvin pieneksi, sillä sparrauspäiviä oli jokaiselle sparraajalle vain yksi.

Sparraajan oletetaan toimivan sparrattavan taustatukena eikä ryhtyvän tekemään asioita sparrattavan puolesta. Näin ollen sparraaja ei varsinaisesti ole vierellä juokseva valmentaja, vaan kuten mentoroinnissa yleensäkin, myös Sparrin sparraajan toivottiin tukevan sparrattavan oppimista, muutosta ja näkökulmien laajentumista. Sparrattavalla on siten vastuu omasta kasvustaan ja kehityksen suunnan määrittelystä. (Pesonen n.d., 6.) Mentorointi tai sparraus ei aina välttämättä ole myöskään pelkästään positiivinen kokemus. Mentorointiin ja sparraukseen ryhtyminen voi johtaa myös epämiellyttäviin kokemuksiin, esimerkiksi pettymyksiin, itsetunnon heikkeneemiseen ja mielipahaan (Leskelä 2005, 22).

Kuten mentoroinnissa, myös sparrauksessa suhde on luonteeltaan tasavertainen, ja sparraajalta edellytetään asiantuntijuutta, kokemusta ja luotettavuutta. Mentori tai sparraaja on tyypillisesti sellainen, jolla on enemmän kokemusta siinä maailmassa johon mentoroitava tai sparrattava on astumassa tai johon hän tarvitsee tukea. Sparri-ryhmän puheissa esiintyi useasti sana guru, kun puhuttiin ryhmän sparraajista. Tämä puhekielinen ilmaus viittasi enemmänkin juuri sparraajien kokemukseen ja sparrattavien kunnioitukseen heitä kohtaan, kuin sparraajien tosiasialliseen taianomaiseen valaistuneisuuteen. Mentorointiin tai tässä tapauksessa sparraukseen osallistuvat voivatkin olla iältään vanhempia tai ammatillisesti yhtä asiantuntevia kuin mentorinsa. Mentorointi on tällöin lähempänä vertais- tai kollegaohjausta. Mentorin tehtävään on liitetty myös ajatus ammatillisesta roolimallina toimimisesta. Mentoroitavan tavoitteena ei kuitenkaan välttämättä ole se, että osaisi toimia mentorinsa tapaan, vaan se, että voisi kehittää omaa, persoonallista osaamistaan mahdollisimman pitkälle (Pesonen n.d., 6).

Jori Leskelä on jakanut mentoroinnin kahteen osa-alueeseen: työuraan liittyvään mentorointiin ja psykososiaaliseen mentorointiin. Työuraan liittyvä mentorointi edistää uralla etenemistä ja sisältää valmentamista, tukemista, esilletuontia ja näkyvyyden lisäämistä kuten esiintymismahdollisuuksia, näyttömahdollisuuksia, oppijan auttamista tapaamaan tärkeitä ihmisiä ja tulemaan heille tutuiksi sekä haasteellisten tehtävien antamista oppijalle, jolloin oppija voi näyttää kykynsä. (Leskelä 2005, 24.) Psykososiaalinen mentorointi edistää pätevyyden tunnetta, itsearvostusta, identiteetin vahvistumista ja tehokkuutta ammatissa. Se sisältää roolimallina olemista, hyväksynnän ja vahvistuksen antamista, neuvontaa ja ystävyyttä. Yleensä nämä molemmat puolet näkyvät mentoroinnissa, vaikkakin painotus voi olla jommassa kummassa. (Leskelä 2005, 24.) Mentorin kolme päätehtävää: tukeminen, haasteiden esittäminen ja rohkaisu tulevaisuuden visiointiin toimivat siis hyvin myös sparraajan ydintehtävinä. Kyse on siis kasvamaan saattamisesta (Pesonen n.d., 11).

2.1.3. Taiteilijuudesta

Mielenkiintoinen on myös kysymys oman taiteilijuuden löytämisestä, ja tässä tapauksessa myös oman kuvaajaidentiteetin löytymisestä. Vaikka kukaan osallistujista ei toiminut ammattitaiteilijana tai määrittänyt itseään varsinaisesti taiteilijaksi, nousivat ryhmässä taiteilijuuden käsitteet ja oma taiteilijuus hyvin voimakkaasti esiin. Kaksi osallistujista oli käynyt muotoilu- tai taidealan koulutuksen ennen valokuvaajan ammattitutkinnon suorittamista ja Sparrin aloittamista. Kira Sjöbergin mukaan taiteilija on taidekoulusta valmistunut visuaalisuuden ammattilainen (Sjöberg 2010, 35). Kuitenkin kentällä toimii paljon taiteilijoita, joilla ei ole varsinaista taideoppilaitoksen taidekoulutusta takanaan. Onkin mielenkiintoista pohtia miten tällainen lyhyt kurssimuotoinen sparraustyyppinen toiminta nostaa kunkin taiteilijuutta esiin, ja voiko tällainen olla yksi tie taiteilijaksi. Sjöberg puhuu taiteilijasta myös laaja-alaisena visuaalisena ajattelijana (Sjöberg 2010, 35). Tämä visuaalisen ajattelun taiteilijuus oli johtavana ajatuksena myös Sparri-toimintaa suunniteltaessa. Kaikki osallistujat halusivat tehdä jotain omaa ja taiteellisessa mielessä korkeatasoista. Tuntui, että valokuvaustyö koettiin monesti ”vain työksi” vaikka se mieleistä sinällään olikin, ja varsinainen kehittymisen kiinnostus oli oman taiteellisen tekemisen kehittämisessä. Joskin toivottiin myös, että Sparrista saisi kokonaisvaltaista tukea tekemiselle, sekä taiteelliselle että perinteisemmälle työelämälähtöiselle tekemiselle, eikä näitä kahta edes haluttu kovin voimakkaasti erottaa toisistaan. Mikä siis tekee taiteilijan?

2.1.4. Yhteisöllisyydestä

Sparrissa yhdistyi sekä yksityinen että yhteinen. Jokainen käsitteli omaa itseään ja omaa tekemistään sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Onkin päädytty näkemykseen, että ryhmän jäsenyys vaikuttaa yksilön minäkäsitykseen. Ihmiset eivät määrittele itseään vain persoonallisen identiteetin tasolla (minä) yksilöllisten attribuuttien avulla vaan myös kollektiivisella tasolla (me) yhteisöllisten attribuuttien avulla. (Hägg 2011,145.) Sparri toimi pajan tavoin, jossa yhteinen toi voimaa yksityiseen ja

toisin päin. Sparrria voisi siis kutsua myös identiteettipajaksi tai työidentiteettipajaksi, vaikkakaan tässä kyse ei ollut yhden työyhteisön pajasta. Yleensä työidentiteettipajoissa työidentiteettiä tarkastellaan oman identiteetin ja oman elämänhistoriallisen tarinan kautta. Salme Mahlakaarto puhuu identiteettimenetelmistä, jotka ovat yksilön ja yhteisön identiteettiä vahvistavia erilaisia yhteistoiminnallisia ryhmä- ja yksilötyöskentelyn menetelmiä, joissa sovelletaan voimaantumista, toimijuutta ja identiteettiä koskevia teorioita (Mahlakaarto 2014, 48). Mahlakaarron mukaan identiteettimenetelmien taustalla on Jakob Levy Morenin rooliteoria ihmisen identiteetistä, jossa spontaanisuus ja luovuus nähdään ihmisen elämänvoiman synnyttäjinä ja ylläpitäjinä. Spontaanisuus ei merkitse satunnaista tai harkitsematonta ilmaisua, vaan kykyä olla läsnä, energisoitua ja luoda uutta. (Mahlakaarto 2014, 50.) Identiteettimenetelmissä hyödynnetään myös sosiaalista vuorovaikutusta, jossa yksilöt psyykkisen tuen ja samaistumisen kautta saavat tukea omaan tiedostamiseen, oppimiseen, asioiden jäsentämiseen ja erilaisten valintojen tekemiseen (Mahlakaarto 2014, 52). Sparrripajassa oli tarkoitus antaa osallistujille areena oman tekijäidentiteetin ja oman valokuvaamisen tarkasteluun niin, että he voisivat oivaltaa ja löytää uusia toimintamahdollisuuksia. Sparrissa työskentelyn painopisteenä oli kohtaamisen, toiminnan ja konkretisoinnin kautta tapahtuva asioiden tarkastelu ja inhimillisen vuorovaikutuksen lisääminen. Toiminnan ytimessä olivat spontaanisuus, osallisuus ja liittyminen ja tarinallisuus. Mahlakaarron esittelemät identiteettimenetelmien periaatteet toimivat siis myös Sparrissa: spontaanisuus, jolla mahdollistettiin energian ja luomisen tilat, osallisuus, jolla vahvistettiin toimijuutta, liittyminen, jolla luotiin myönteisiä vuorovaikutustilanteita, sekä tarinallisuus, jolla luotiin ja jaettiin yhteisöllisiä ja yksilöllisiä tarinoita (Mahlakaarto 2014, 53). Kertomalla ja jakamalla tarinoita ja kokemuksia sekä itselle että muille pidettiin yllä ja vahvistettiin omaa tekijäidentiteettiä. Kertominen ja jakaminen vaatii myös sitä, että kokee olevansa turvassa. Turvan kokemusta voisi kenties ajatella sopivan kokoisena kehänä, jonka sisällä ihminen pystyy tunnistamaan olonsa sellaiseksi, että luovalle ajattelulle ja kokeilulle on mahdollisuus (Houni, n.d., 38). Ilman turvan kokemista asioiden jakaminen jää hyvin pinnalliselle tasolle eikä siten tuota parasta mahdollista lopputulosta osallistujille.

2.2. Sparri-projektin tarkoitus, tavoitteet ja projektimenetelmä

Sparri-kurssin mahdollistaja ja järjestäjä Luovan valokuvauksen keskus ry eli Luovake on Suomen ensimmäisiä alueellisia valokuvakeskuksia. Keskus perustettiin Jyväskylässä 1989. Valokuvakeskus on osa valtakunnallista valokuvakeskusten verkostoa ja profiloituu näyttely- ja kurssitoiminnallaan nykyvalokuvaan sekä valokuvataiteen ja kuvataiteiden välimaastoon. Jäsenistö koostuu valokuvaajista, valokuvataiteilijoista ja intohimoisista valokuvauksen harrastajista. Yhdistyksen tarkoituksena on alusta saakka ollut edistää valokuvataiteen tunnetuksi tekemistä ja harrastuneisuutta, parantaa valokuvaajien yhteisiä toimintaedellytyksiä ja pitää yllä yhteyksiä sekä kotimaisiin että kansainvälisiin alan taiteilijoihin ja instituutioihin.

Sparri2018 -kurssi oli osa Luovan valokuvauksen keskuksen vuoden 2018 kurssitarjontaa. Kuten koko Luovakkeen, myös Sparrin alkuperäisenä ideana ja tavoitteena oli keskisuomalaisten valokuvaajien tukeminen siten, että he löytäisivät vielä paremmin omat vahvuutensa, oman äänensä kuvaajina, ja pääsisivät kehittymään siten sekä taiteellisesti että työelämälähtöisesti. Myös kuvaajien verkostoituminen ja katsantokannan laajentaminen oli yhtenä lähtökohtana kurssia järjestettäessä.

Sparri2018 lähti alunperin liikkeelle omista toiveistani saada apua oman tyylin ja tekemisen kehittämiseen. Istuin Luovan valokuvauksen keskuksen hallituksen kokouksessa miettimässä tulevaa kurssitarjontaa ja esitin toiveen josko jonkinlainen ”oman tyylin kehittämisen kurssi” olisi mahdollinen. Hallituksen toinen jäsen valokuvaaja Esa Ylijääskö tarttui heittooni ja esitti idean sparrauksesta. Ajatus tuntui heti loistavalta, joten päätimme samantien kokouksessa, että järjestäisimme sparrauskurssin Luovan valokuvauksen keskuksen jäsenille, ja kysyisimme sparraajiksi alan ”kovia tekijöitä”. Kurssi tulisi olla jäsenille ilmainen ja ilman pohjakoulutusvaatimuksia, ainoastaan toiveena intohimoinen suhtautuminen valokuvaan ja itsensä kehittämiseen valokuvauksessa. Kurssia mainostettiin netissä Luovan valokuvauksen keskuksen sivuilla, ja se täytyikin nopeasti. Sparriin otettiin osallistujat ilmoittautumisjärjestyk-

sessä, yhteensä 10 valokuvaajaa (joista yksi jäi pois heti alkumetreillä aikataulusyistä). Itse toimin sekä vetäjänä että sparrattavana.

Sparrin alkuperäisen idean mukaan osallistujilta ei edellytetty pohjakoulutusta, mutta peräänkuulutettiin intohimoista suhtautumista kuvaukseen ja halua oman tekemisen kehittämiseen. Vaikka kurssille ei ollut pohjakoulutusvaatimusta, täyttyi ensimmäinen ryhmä suurilta osin aikuisopistosta valmistuneista ammattivalokuvaajista, joista kaikki toimivat alalla joko kokopäiväisesti tai osittain. Osa heistä oli valmistunut muutamia vuosia aiemmin, osa vasta juuri ennen Sparrin alkua. Tämä muovasi myös sparrausta tiettyyn suuntaan, koska lähes kaikki olivat jo valokuvan ammattilaisia. Perusasiat ja tekniikka olivat kaikilla jo hallussa, joten saatoimme keskittyä ilmaisullisiin asioihin.

Sparrin työtavaksi hahmottelin noin kerran kuussa, viisi kertaa vuodessa, noin viisi tuntia kerrallaan kestävän sparrauspäivän, joihin tulisi aina eri sparraaja, alansa tunnustettu tekijä. Halusin, että valokuvausta käsiteltäisiin laajalla skaalalla ja monesta näkökulmasta, ja sen vuoksi valitsin eri näkökulmista tulevia sparraajia. Ylijääskön kanssa pohdin muutamia nimiä, joilta sitten kysyin innostusta tulla Jyväskylään sparraamaan innokasta ryhmää. Jopa pienoiseksi yllätyksekseni kaikki kysymäni tekijät tulivat innokkaasti mukaan. Saimme Sparri2018 ensimmäiselle kerralle sparraajaksi Suomen valokuvataiteen entisen johtajan Asko Mäkelän, toiselle valokuvajournalisti, valokuvaaja Mikko Vähäniityn, kolmannelle valokuvataiteilija, valokuvaaja Maija Holman, neljännelle valokuvaaja Rami Hanafin ja viidennelle valokuvataiteilija, taiteen tohtori, kirjailija ja Aalto yliopiston lehtori Hanna Weseliuksen. Varsinaisten sparraajien lisäksi Luovakkeen hallituksessa istuva Esko Varesvuo piti ryhmälle digivedostuksen kurssin. Lisäksi pidimme vuoden aikana muutaman kokoontumisen oman ryhmämme kesken, toteutimme yhden päivän pop-up myyntinäyttelyn sekä noin kuukauden kestävän loppunäyttelyn vuoden loppuksi.

Sparrissa jokaiselle osallistujalle oli varattu puoli tuntia päivästä omien kuviensa käsittelyyn. Kuvia käsiteltiin sekä sparraajan toimesta että koko ryhmän vuoropuhelu-

na. Tarkoitus oli luoda keskusteleva, turvallinen ilmapiiri, jossa kukin osallistuja voisi tuoda työssään ja kuvissaan kohtaamiaan kysymyksiä tai ongelmia vapaasti esiin, ja saada rakentavaa palautetta sekä sparraajalta että muilta osallistujilta. Tarkoituksena oli myös, että sparraajakin saisi vuoropuhelun kautta itselleen jotain, eikä vain toimisi antavana osapuolena.

2.2.1. Projektin tarkoitus ja tavoitteet

Sparrin idea nähtiin Luovan valokuvauksen keskuksella olevan juuri sitä ruohonjuuritason toimintaa, jota haluttiin korostaa ja lisätä. Luovakkeen tavoitteena Sparrille oli paitsi valokuvauksen ilosanoman jakaminen, myös parempi jalkautuminen harrastajien joukkoon, ja sitä kautta uusien jäsenien saaminen. Sen nähtiin auttavan myös tiiviimmän yhteisön luomisessa keskisuomalaisen valokuvan kentälle.

Sparrin vetäjän roolissa tavoitteeni olivat, että saisin järjestettyä pidemmän ajan kurssin, johon kaikki sitoutuisivat, ja jossa saisimme opastusta kokeneemmilta. Toivoin myös, että saisin muodostettua paikan, jossa kunkin osallistujan omia ongelmakohtia voisi pohtia yhdessä muiden kanssa turvallisessa ja luotettavassa ilmapiirissä.

Yhteisöön kuuluminen on myös yhtenä osallistujien toiveena Sparrin osallistumiselle. Toivottiin, että olisi paikka ja ihmisiä keiden kanssa keskustella omista kuvista, ja saada siten haaveita omista projekteista konkreettisemmiksi. Kaivattiin myös palautetta, mielipiteitä ja apuja kokeneilta tekijöiltä, ja sitä kautta kehittymistä tekijänä.

Osallistujana oma tavoitteeni Sparrille oli, että Sparrin tukisi ammatillista uudistumistani, ja että Sparrista saisi tukea oman tyylin löytämiselle. Toivoin myös, että Sparrin selventäisi omaa identiteettiäni kokonaisvaltaisena kuvataiteilijana, ei pelkästään valokuvaajana. Itse olin Sparrin aloittamisen aikaan aika lailla hukassa oman taiteellisen tekemiseni suhteen, enkä oikein tiennyt mihin suuntaan lähteä, mitä kehittää ja mitä jättää vähemmälle huomiolle. En osannut nähdä oman taiteellisen tekemiseni

vahvoja puolia enkä osannut korjata heikkoja. Toivoin siis Sparrin antavan vastauksia näihin kysymyksiin.

2.2.2. Sparraajien valinta

Sparraajan rooli on olla muun muassa puolestapuhuja, valmentaja, neuvoja, kasvattaja, kriittinen ajatusten testaaja, palauteen antaja, kannustava kuuntelija ja esikuva, joten lähdimme etsimään sopivia sparraajia näistä lähtökohdista. Ensimmäisen sparraajan saimme Luovakkeen silloisen puheenjohtajan Kimmo Lehtosen kautta. Ylijääskön Esan kanssa ehdimme pitää yhden palaverin, jossa mietimme sparraajavaihtoehtoja, ennen kuin Esa itse jäi omien kiireidensä vuoksi pois projektista. Sparraajien valinta jäikin siten minun vastuulleni, ja lähdin pohtimaan ketkä olisivat hyviä sparraajia juuri tälle ryhmälle ja tämän ryhmän tarpeisiin. Lähestyin sparraajaehdokkaista sähköpostitse. Kaikki lähestymäni ehdokkaat olivat erittäin kiinnostuneita projektista ja halusivat tulla mukaan puhumaan kuvista, kuvauksesta ja valokuvan maailmasta ylipäätään. Tuntui, että kaikki sparraajiksi pyydytyt myös arvostivat tilaisuutta tulla kuulemaan otteita tämän hetken keskisuomalaisen valokuvauksen tilasta ihan ruohonjuuritasolla. Kaikki siis pitivät hienona mahdollisuutena jakaa mielipiteitä ja ajatuksia valokuvamaailmasta, ja monet totesivatkin saavansa itse yhtä paljon kuin antavansa.

Sparraajien toimintatavat vaihtelivat henkilön mukaan. Osa sparraajista halusi tietää sparrattavista etukäteen, osa taas halusi vasta sparraustilanteessa nähdä sparrattavien työt ja luottivat siten spontaaneihin reaktioihin. Molemmat tavat tuntuivat toimivan sparraustilanteessa hienosti.

2.2.3. Sparri-projektin vetäjän rooli

Toimin Sparri-projektissa kaksoisroolissa sekä sparrattavana että Sparrin vetäjänä. Sparrin vetäjän roolia voisi kuvata huolehtijan ja mahdollistajan rooliksi. Päätehtävänä on kurssin aikatauluttaminen, sparraajien valinta ja heidän organisoimisensa pai-

kalle, sparraajien ja sparrattavien välisenä linkkinä toimiminen sekä kokonaisvaltainen kurssin etenemisen mahdollistaminen. Vetäjän täytyy myös kuunnella ryhmää ja heidän toiveitaan ja pystyä reagoimaan niin, että pysyisi tuottamaan mahdollisimman toivotunlaista sisältöä, esimerkiksi oikeanlaisten sparraajavalintojen kautta. Lisäksi tehtävänä on auttaa ihmisiä pääsemään mukaan, toimia neuvojen antajana ja yleisenä opastajana Sparrin liittyvien asioiden oppimisessa. Vetäjä huolehtii aikatauluista ja siitä, että kaikki ovat tehneet yhdessä sovitut asiat, muistuttaa ja organisoii, pitää langat käsissään tai paremminkin kokoaa langat. Hän on kokonaisvastuun ottaja, vaikka tarkoitus on, että kaikki Sparrin osallistujat ottavat vastuun omalta osaltaan, ja osaltaan vievät Sparrin eteenpäin. Sparrin vetäjän rooli on mielestäni enemmän taustatehtävä kuin suuren johtajan rooli. Enemmänkin pitää kannustaa jokaista osallistujaa ottamaan vastuuta, ja samalla oppia jakamaan sitä muiden kanssa, jolloin kaikki sitoutuvat paremmin koko projektiin. Jos yksi osallistujista ottaa vahvasti johtajan roolin, voi muiden olla helppo poistua takavasemmalle milloin minkäkin syyn vuoksi, ja jättää vastuu innokkaammalle. Tällöin taas innokkaammalle tulee helposti tunne, että ”minä teen kaiken”. Itselleni ja persoonalleni myös sopi taustavaikuttajan rooli: kuuntelin ryhmää tarkalla korvalla, yritin sitten hankkia ryhmää eniten hyödyttävät sparraajat paikalle ja pitää Sparrin kokonaisuuden hallinnassa.

3. PROJEKTIN TOTEUTUSVAIHE

3.1. Asko Mäkelän Sparri

Ensimmäinen sparrauskerta ajoittui tammikuulle 2018 ja Sparrin pitämään saimme valokuvataiteen museon entisen johtajan, filosofian lisensiaatti Asko Mäkelän. Askon juuret ovat taidehistoriassa. Asko on toiminut lisäksi myös muun muassa galleristina, kriitikkona, Lapin yliopiston professorina sekä mentoroinut kuvaajia aiemminkin, joten sparrauspesti oli hänelle tuttu ja siten mieluinen.

Askon kerta oli ensimmäinen sparrauskerta, jolloin koko ryhmä näki toisensa Sparri-ryhmänä. Iso osa ryhmästä oli tosin ollut aikaisemmin samassa valokuvaajan ammattitutkinnon opiskeluryhmässä, joten he tunsivat toisensa jo hyvin. Mutta muutamat opiskeluryhmän ulkopuoliset, itseni mukaan lukien, pääsimme heti mukaan ryhmään, eikä olo tuntunut ulkopuoliselta.

Kukaan ei oikeastaan edes tiennyt mitä odottaa ensimmäiseltä Sparri-kerralta. Asko oli pyytännyt lähettämään hänelle kuvia etukäteen katsottaviksi, ja samat kuvat katsottiin sitten Sparri-tapaamisessa yhdessä läpi kommentoiden sparrilaisten ja Askon kesken. Keskustelu kulki hyvin spontaanisti ja keskustelun aiheet nousivat aina käsiteltävistä kuvista. Toivomus oli, että jokainen puhuisi paitsi omista kuvistaan, myös kommentoisi toisten kuvia. Joku haki kuvilleen vahvistusta, joku taas ihan uutta suuntaa. Kaikki olivat kuitenkin lähteneet liikkeelle halusta tehdä jotain omalle kuvaamiselleen tai valokuvaajaminälleen. Voisi siis sanoa, Askon sparrista alkoi jokaisen valokuvaajaidentiteetin uudelleen hahmottaminen ja muokkaaminen.

Asko korosti ”perstuntumaa”, omaa fiilistä, uskallusta ja sen seuraamista minkä kokee itse hyväksi. Hän myös korosti avoimena ja uteliaana pysymistä ja maailman seuraamista mahdollisimman monesta kulmasta. Ja tekemistä. Rehellisen tekemisen kautta syntyy myös merkitys sekä kuville että itse tekemiselle. Ja toisaalta hän korosti myös itselle armollisuutta: pitää muistaa, että koskaan ei voi olla absoluuttisen täydellinen.

Ensimmäinen Sparri-kerta oli monelle hyvinkin ravisuttava kokemus. Myös itselleni. Eräs kommentoikin, että takki on samaan aikaan sekä täysi että tyhjä. Tunnelma oli tapaamiskerran jälkeen hyvin sekava: toisaalta päivä inspiroi hurjasti ja toisaalta tuli aivan tyhjä olo. Eräs kommentoi olevansa sanaton, positiivisella tavalla. Tapaaminen siis selkeästi liikautti joitain perustavanlaatuisia ja juurtuneita käsityksiä ja ajatuksia. Ja paremminkin kuin antoi mitään selkeitä vastauksia, kannusti päivä uuteen ja uuden etsintään. Muutama kirjoittikin, että alkujärkytyksen jälkeen olivat iloisia, että saivat uuden näkökulman.

Itse sparrattavana huomasin olevani vielä enemmän hukassa kuin olin alunperin ajatellutkaan. Tai siltä se ainakin tuntui. Tunsin kuitenkin saavani keskusteluista ja sparrauksesta todella paljon. Oli hienoa, että kuviani kommentoi kokenut ammattilainen, jolla oli selvä mielipide, ja joka sen myös rohkeasti ilmaisi. Ei ollut väliä olinko samaa mieltä vai en, vaan nimenomaan uuden näkökulman saaminen oli se oleellinen asia. Tunnistin itsessäni jotain hyvin epämääräisiä, mutta positiivisen tuntuista signaaleja siitä, että vastauksien saaminen hukassa olemisen tunteeseen on mahdollista, ja ahdistavasta ”tulppa-tunteesta” olisi mahdollisuus päästä joskus eroon. Jo se kannusti eteenpäin.

Sparrauskerta oli sen verran ravisuttava, että päätimme pitää ”aloituskahvit”, jossa pääsimme purkamaan ensimmäistä Sparria kahvikupposen ääreen. Samalla pohdimme yhdessä mitä kukakin Sparrilta toivoo ja odottaa. Samalla sain itse vetäjänä tärkeää tietoa mihin suuntaan Sparria olisi hyvä lähteä viemään. Kokoontumisessa pohdimme myös valokuvaajan yleisiä ongelmia, kuten somenäkymistä ja sen työläyttä, omien nettisivujen problematiikkaa, hinnoittelua ja sen vaikeutta, kunkin tulevia henkilökohtaisia kuvausprojekteja ja mahdollisia näyttelyitä ja kirja projekteja. Sparraajamme Asko kannusti myös laittamaan kuvia esille, tekemään näyttelyä tai kirjaa, joten se selvästikin innosti koko ryhmää miettimään asiaa vielä intensiivisemmin.

Ensimmäisen kahvikeskustelun tuloksena Sparri-ryhmä päätti aloittaa Viikon valokuvaaja -viikot Luovakkeen Instagramissa. Jokainen siis esittäytyi viikon ajan omilla kuvillaan ainakin muutaman kerran viikossa. Tapaamisessa tuli esille myös monia toiveita Sparri-kurssista, kuten esimerkiksi käytännön työpajaa mallinohjauksesta, eli kuinka ohjata kuvattavaa kuvaustilanteessa, käytännön tietoa näyttelyiden järjestämisestä ja muutenkin valokuvataiteesta. Myös dokumentaarinen valokuvaus kiinnostoi ja siitäkin toivottiin tietoa. Puhuimme myös siitä mitä muuta tämä kurssi voisi sisältää kuin sparraajien pitämiä päiviä. Aluksi sovimme digivedostuksen päivän ja keskustelimme järjestäisimmekö jossain vaiheessa myyntinäyttelyn vai perustaisimmeko kenties nettigallerian. Puhuimme myös oman portfolion kehittämisestä kymp-

pikuvatekniikalla. Kymppikuvatekniikka oli Askon ryhmälle lanseeraama menetelmä, jossa yleensä digitaalisessa muodossa olevat kuvat tulostetaan kymppikuviksi tai muiksi pieniksi fyysisiksi vedoksiksi ja näiden fyysisten kuvien avulla käydään läpi kunkin osallistujan aineisto. Kuvat näyttävät erilaisilta kun ne ovat fyysisessä muodossa verrattuna esimerkiksi tietokoneen ruudulta katselemiseen, ja näin pääsee pohtimaan omia vahvuuksia ja sitä kautta itsensä kehittämistä taas uudesta näkökulmasta.

3.2. Mikko Vähäniityn Sparri

Toisena sparraajana saimme huhtikuun 16. päivä paikalle Mikko Vähäniityn. Mikko on palkittu jyväskyläläinen valokuvaaja ja valokuvajournalisti jonka lempilaji on kuvareportaasien tekeminen. Mikko on itseoppinut kuvaaja, joka toimii niin Suomessa kuin kansainvälisestikin.

Mikko halusi luottaa ensivaikutelmaan, joten hän toivoi, että kaikki sparrilaiset esittäytyvät ja näyttävät kuviaan vasta Sparri-kokouksissa. Siten hänelle ei syntyisi ennakkokäsitystä, vaan kuvien synnyttämästä tunnelmasta ja ajatuksista päästäisiin juttelemaan heti niiden ilmaannuttua. Ensin kuitenkin Mikko kertoi itsestään ja työstään, ja näytti samalla kuviaan. Päivä sujuikin spontaanisti muun muassa dokumentaarista kuvaamisesta keskustellen. Sparrilaisten esitellessä kuviaan, puhe kääntyi pian portfolioiden puoleen. Kävimme siis läpi kunkin sparrilaisen nettisivuja ja mitä kunkin kannattaisi niiden suhteen tehdä. Mikko korosti oman tyylin tärkeyttä. Monia tämä keskustelu inspiroi, ja useat alkoivatkin heti päivittää sivujaan.

Mikon Sparrissa Askon alkuunsaattama identiteettipaja siis jatkui. Myös itseäni keskustelut ja kuvakatselmuksot inspiroivat hurjasti, mutta samalla iski lamaannus ja tuntui, että omat ajatukset menivät entistä enemmän jumiin. Sparrista sain uusia ajatuksia, enkä osannut sijoittaa niitä vanhojen sekaisin olevien joukkoon. Tunne oli ristiriitainen: toisaalta hyvin inspiroitunut, mutta käytännön tasolla en saanut ajatuksista-

ni kiinni enkä siten osannut tehdä kuvilleni ja kuvaamiselleni mitään konkreettista. Tuntui että sisällä poreilee kuin limsapullossa, mutta mitään ei tule ulos.

3.3. Rami Hanafin Sparri

Kolmannelle Sparri-kerralle 11. toukokuuta saimme sparraajaksemme vieraan Tampereelta, valokuvaaja ja ohjaaja Rami Hanafin. Lumilautailun maailmasta ponnistanut Rami on opiskellut kuvajournalismia sekä Suomessa että ulkomailla. Hän on tehnyt pitkään töitä niin dokumentaristina kuin kaupallisena kuvaajanakin sekä Suomessa että kansainvälisesti. Hän on myös saanut lukuisia palkintoja työstään valokuvajana.

Kolmannella kerralla kaikki ryhmässä olivat jo tutustuneet toisiinsa ja nähneet jo pari kuvaesitystä kultakin. Jonkinlainen kuva kustakin kuvaajasta alkoi siis jo hahmottua. Samalla pääsimme syvennemmälle sekä omaan itseemme että toistemme töihin. Ramin Sparri-kerralle sovimme, että jokainen miettisi itse, mikä esitystapa veisi itseä parhaiten eteenpäin juuri sillä hetkellä. Olisiko se kenties portfolio katselmus, vai jo tutuksi tullut oman projektin tai muuten sillä hetkellä itselle tärkeiden kuvien esittely. Pohdimme myös onko samojen kuvien näyttäminen jo kolmatta kertaa mielekästä mikäli uusia kuvia ei ole näyttää. Kuitenkin kuvien näyttäminen mahdollisimman monelle antaa myös mahdollisimman monta mielipidettä. Tällöin huomaa ihan käytännössä, että jokaisella on oma mielipiteensä, joka voi olla jokaisella ihan eri. Eikä kenenkään mielipide ole ainoa oikea totuus. Kuuntelemalla monia eriäviäkin mielipiteitä alkaa kenties itse luottaa juuri omaan mielipiteeseensä. Tai mahdollisesti saa joitain ajatuksen palasia, mistä alkaa viedä omaa ajatusta eteenpäin. Toisille sparrilaisille samojen kuvien katselu voi tosin olla tylsääkin, mutta pääosassa Sparrissa oli kuitenkin sen oman ajatusmaailman ja katsantokannan työstäminen, ei niinkään jatkuvasti uusien kuvien esittely toisille.

Toistuvalla esittäytymisellä ja omien ongelmakohtien kirjaamisella ja esilletuomisella myös oma ajatus selkiytyy. Prosessi voi olla myös hyvin ahdistavaa, mikäli on lu-

kossa omien ajatustensa kanssa. Siispä Sparrin ajatuksena oli vain tarjota mahdollisuus ja lempeästi tyrkkiä ihmistä eteenpäin. Mitään pakkoa ei ollut. Jos tuntui, että nyt ei kertakaikkiaan pysty, sai vain kuunnella muita.

Ramin Sparrissa puhuttiin myös tyylin merkityksestä. Keskusteltiin siitä, miten monet asiat ovat makukysymyksiä, kuten myös tyylikin. Toisaalta tyyli voi olla minkäläinen vain, kunhan vain seisoo itse sen takana. Ohjenuoraksi muotoutui: ”Kuuntele muita, mutta tee itse omat ratkaisusi ja seiso niiden takana.” Tyylin voisi siis sanoa olevan myös perustelukysymys. Samoin puhuimme siitä voiko käyttää niin sanottuja helppoja keinoja kuvaamisessa eli turvautua jo hyväksi havaittuihin, mutta jo kenties vähän kuluneisiin ja paljon nähtyihin ratkaisuihin. Onko se sallittua, vai päästääkö se itsen liian helpolla? Vai pitäisikö itseä ja vastaanottajaa haastaa enemmän?

Itselläni umpiopurkkimainen olotila oman taiteellisen tekemisen suhteen jatkui. Tuntui, että välillä saa otteen jostakin, kunnes se taas katosi. Sparri antoi kuitenkin taas paljon. Se toimi kuin peili, josta saattoi joko peilata itseään tai kurkata peilin toiselle puolelle näkykö siellä ketään ja jos näkyy niin olisiko se mielenkiintoista ja uutta. Oma peilini oli hyvin likainen ja sumussa, mutta Sparri antoi siihen taas edes hetkeksi kirkastavan ikkunarätin.

3.4. Maija Holman Sparri

Neljäntenä sparraajana saimme 25.5. vieraan kotikaupungistamme Jyväskylästä, valokuvataiteilija, arkkitehtuurikuvaaja Maija Holman. Halusin Maijan mukaan juuri hänen taiteilijakokemuksensa vuoksi: Maijalla pitkä kokemus taidepuolelta sekä tekijänä että eri taidetoimikuntien jäsenenä.

Myös Maija toivoi Askon ja Ramin tapaan etukäteisesittelyä itsestä, omista ongelmakohtista ja ajatuksista siitä ”mistä olit tulossa, minne menossa ja mitä apua toivoisit”. Maijan Sparri-kerralla puhe kääntyi taiteilijuuden ja tekijyyden psykologiseen puoleen. Mietimme tyylikysymyksiä ja sitä kuinka omaa polkua ja omaa linjaa

voisi etsiä ja seurata. Puhuimme myös oman itsen kuuntelemisen tärkeydestä sekä jaksamisesta luovalla alalla. Maija painotti oman tekemisen pitkäjänteisyyttä ”samassa bussissa pysymistä” eli yhtenäistä kuvakieltä. Hän myös muistutti, että välillä kannattaa matkata pois, jotta näkee taas enemmän kun palaa. Tämä ajatus toimii sekä fyysisellä että henkiselällä puolella. Maija korosti myös kuvasta huokuvaa tunnetta ja merkitystä.

Itselleni tämä Sparri-kerta toimi hieman terapian tavoin. Oli rentouttavaa vain lempeästi jutustella alan ja kunkin oman tekemisen ongelmakohdista sekä saada vertaistukea. Tuli tunne, että kyllä tämä tästä.

Ramin ja Maijan Sparrien välissä päätimme loppunäyttelyn ajankohdasta, jonka sovimme vuoden loppuun. Samalla alkoi keskustelu näyttelypaikasta. Halusimme sen paikkaan, joka olisi mahdollisimman tavoitettava ja ihmisvirtojen äärellä. Samalla jatkoimme Instagram-esittelyitämme ja päätimme perustaa myös Facebook-tilin. Lisäksi Sparreissa käsiteltävistä aiheista tuli uusia ehdotuksia, ja toivottiin sparrausta muun muassa hinnoittelusta.

3.5. Hanna Weseliuksen Sparri

Kesäkuun 8. päivä saimme vieraaksemme viimeisen sparraajamme, valokuvataiteilija, yliopiston lehtori, taiteen tohtori, kirjailija Hanna Weseliuksen. Itseäni kiehtoi juuri Hannan monipuolisuus niin tutkijana, valokuvaajana kuin kirjailijakin ja oli todella mielenkiintoista päästä kuuntelemaan miten hän kokee esimerkiksi eri roolien yhdistämisen.

Kuten suurin osa sparraajista, myös Hanna toivoi kuvia kultakin sparrattavalta etukäteen katsottavaksi. Kävimme toistemme kuvia taas läpi tuttuun tapaan. Joka kerta vanhoistakin kuvista löytyi aina joku uusi kulma tai uusi ajatus. Mietimme myös nimeämisen problematiikkaa ja puhuimme siitä kuinka monet tunsivat kuvien nimeämisen hankalaksi tehtäväksi. Puhuimme siitä pitäisikö tai saisiko kuvien nimeämisel-

lä viedä kuvan katsomista johonkin suuntaan, vai pitäisikö nimen olla neutraali siinä mielessä, ettei se ohjailisi katsojaa liikaa, vaan katsoja saisi itse muodostaa omat katsantokantansa. Varsinaista oikeaa vastausta ei tähän kysymykseen olekaan, vaan nimeämiskäytäntökin on aina tekijästä riippuvainen.

Puhuimme paljon tekemisen pitkäjänteisyydestä sekä valokuvataiteen ja kaikenlaisen taiteen tutkimisesta. Siitä kuinka kannattaa olla tietoinen mitä muut ovat tehneet ja inspiroitua toisten teoksista. Omaa tyyliä voi kehittää sitäkin kautta, että seuraa ja tutkii inspiroivia tekijöitä. Täytyy myös muistaa, että luovuus ei kulje aina halutussa aikataulussa. Luovuus vaatii aikaa ja sille myös pitää antaa aikaa. Tämä voi kestää kauankin. Siksi pitääkin olla itselleen armollinen, nähdä oman työnsä hyvätkin puolet, ja olla myös tyytyväinen tekemiseensä. Yrittää päästä irti omasta liian tiukasta kriittisyydestä rennomman tekemisen suuntaan.

Itse olin tässä vaiheessa aivan totaalisen jumissa. Vaikka olin saanut jokaiselta Sparri-kerralta todella paljon ja monia ajatuksien versoja oli noussut, kokonaistunnelma meni päässäni yhä kaoottisempaan suuntaan. Päässäni leijui kaikenlaisia ajatuksia, mutta kun kun niistä yritti ottaa kiinni, ne jotenkin liukuivat pois. Mihinkään ei oikein saanut otetta. Menin mielestäni vain alaspäin koko ajan. Hannan Sparrissa en pystynyt näyttämään kuin yhden kuvan. Itkettikin. Tuntui, että ei ole mitään näytettävää. Tuntui, etten osaa mitään. Pidimme Sparria kuitenkin omalla työhuoneellani, joten seinillä riippui töitani, niin grafiikkaa, valokuvaa kuin muillakin tekniikoilla tehtyjä töitä. Hanna pyysi minua kertomaan jotain niistä. Hän katsoi pitkään töitani ja sanoi: ”mä en nyt ymmärrä mikä sun ongelma on”. Nämä olivat todella maagiset sanat. Jotenkin tuo lausahdus osui juuri oikeaan paikkaan ja juuri oikeaan aikaan, sillä se jotenkin herätti itseni siitä ahdistuksen suosta. Olin vuosikausia pyörinyt siinä, että en riitä, en ole tarpeeksi, ei ole tarpeeksi. Ja sitten joku arvostamani henkilö sanoo, että ”sähän olet jo siellä, ei muuta kuin tekemään”. Uskomaton voima pienillä sanoilla juuri oikeaan aikaan. Ihan kuin se poreileva limsapullo olisi vihdoinkin auennut, ja raikas ilma olisi saanut sisällön jälleen kuplimaan iloisesti. Tajusin, että eihän minulla ole mitään hätää. Kykenen, ehdin ja riitänkin. Eikä ole kiire.

3.6. Muut kokoontumiset

Sparrattavia kehoitettiin pohtimaan aktiivisesti teemaansa liittyviä asioita myös mentoritapaamisten välillä. Välineenä tässä käytettiin WhatsApp-ryhmää, joka oli tarpeeksi nopea ja tähän tarkoitukseen tarpeeksi selkeä. Joitakin asiakokonaisuuksia käytiin myös sähköpostilla, mutta nopeaan kommunikointiin se koettiin liian hitaaksi ja kankeaksi.

Eräs sparrilainen totesi, että tuntuu, että sparrilaiset ovat sparranneet toinen toisiaan jopa enemmän kuin viralliset sparraajat. Tämä oli varmaan ihan tottakin, ihan siksi-kin, että sparrattavilla oli käytössään eri kanavia, kuten WhatsApp, jossa saattoi heti kysyä mieltä askarruttavia asioita ja saada niihin myös heti vastauksia useammalta sparrilaiselta. Ryhmä myös muodostui tiiviiksi ja luottamukselliseksi ja oppi tuntemaan toisensa hyvin, jolloin avun kysymisen kynnys oli myös hyvin matala. Samoin kuin avun antamisen kynnys.

Sparrissa oli myös alhainen kynnys kokoontua muutenkin kuin vain ”virallisten” Sparri-kertojen merkeissä. Kokoontumiset saattoivat olla vain pikaisia kahvilakoontumisia, mikäli tuntui, että olisi hyvä nähdä toisia ja purkaa ajatuksia. Tai sitten hieman pidemmälle vietyjä kokoontumisia, kuten esimerkiksi pop-up myyntitapahtuma Taidefarmilla 1.9.2018. Taidefarmi on Jyväskylän lähellä oleva Aijasahon tila, jossa harjoitetaan sekä viljanviljelyä että musiikkiin ja taiteisiin erikoistunutta yritystoimintaa. Sparrilaiset järjestivät siellä oman myyntipisteen julisteilleen ja korteilleen Taidefarmin syystapahtuman oheen.

3.7. Loppunäyttely

Jo kurssin alkuvaiheessa oli päätetty lopettaa kurssi jonkinlaiseen yhteiseen tapahtumaan. Aika pian tapahtumaksi muodostui yhteinen näyttely. Muina vaihtoehtoina näyttelyn tilalle mietimme tabloid-lehden, kirjan tai korttisarjan tekemistä, mutta näyttelyn tekeminen oli kuitenkin ehdottomasti eniten kannatusta saanut ehdotus.

Näyttelyn tarkoituksena oli koota koko Sparri-kurssin anti ja toimia samalla kurssin purkutilaisuutena, ainakin henkisesti mielessä. Lisäksi ajatuksena oli konkretisoida monien haave omasta näyttelystä siten, että yhteisnäyttelyn avulla näkisi konkreettisesti, mitä kaikkea näyttelyn tekeminen vaatii ja mitä kaikkea sen eteen pitää tehdä.

Elokuussa pidimme ensimmäisen kokoontumisen näyttelystä, jossa kartoitimme sparrilaisten mielipiteitä ja ajatuksia aiemmin päätetyn näyttelyn nimen MIND suhteen. Pohdimme myös näyttelypaikkaa. Näyttely haluttiin pitää sellaisessa tilassa, jossa se olisi mahdollisimman monien silmäparien nähtävillä. Paikaksi pohdittiin niin matka-, ostos- kuin lääkärikeskustakin sekä baaria, mutta ongelmiksi muodostuivat usein ripustuksen vaikeus sekä valvontaongelmat. Lisäksi monessa näyttelyitä järjestävässä paikassa näyttelyajat olivat jo täynnä. Lopulta saimme loppuvuodeksi ajan Keski-Suomen keskussairaalan kahvion vieressä olevasta näyttelytilasta. Näyttelytilaa puolsi se, että sitä ei tarvitsisi itse valvoa ja sairaalassa näyttely pääsisi todella ihmisten keskelle ja saisi todella monta katsojaa. Niinpä keskussairaalan näyttelyn ajaksi sovittiin 3.-28.12.2018.

Yllättäen keskussairaalan näyttelyajan sopimisen jälkeen avautui lisäksi mahdollisuus näyttelyn pitämiseksi pienessä katutasoisen toimitilassa, jonka Luovake oli vuokrannut muuta toimintaansa varten. Luovake ei kuitenkaan tarvinnut tätä tilaa koko ajaksi, joten Sparri sai rakentaa tilaan oman pop-up gallerian parin viikon ajaksi ennen keskussairaalan näyttelyä. Näyttelyimme Kauppakatu 19:sta avautui 16.11 ja jatkui 30.11. asti.

Ripustus ja valaistus tuotti näissäkin tiloissa hieman päänvaivaa. Sparrissa oli ajatus, että jokainen vedostaa oman työnsä. Sparrissa pidimmekin yhden kokoontumiskerran tutustuen digivedostuksen saloihin Esko Varesvuon johdolla. Ajatuksena oli, että jokainen oppisi käyttämään Luovakkeen printteriä sekä oppisi vedostamaan omat näyttelykuvansa. Luovake lupasi sponsoroida jokaiselle näyttelyyn yhden A1 kokoisin printin paperit ja musteat. Pohdimme myös olisiko vedosten pohjustaminen pakollista vai voisiko vedokset laittaa esille pelkkinä paperivedoksina. Ripustusmahdolli-

suuksista johtuen päädyimme pohjustuttamaan paperivedokset Kapa-levylle, jolloin töiden ripustaminen molempiin näyttelytiloihin olisi helpompaa ja työt pysyisivät siistimpinä. Kapa-levy myös puolsi paikkaansa edullisimpana vaihtoehtona töiden pohjustukseen.

Tilan valvominen tuntui tuottavan aluksi ongelmia, koska tuntui ettei sparrilaisilla ollut tarpeeksi aikaa irroittaa valvontatehtäviin pariiksi viikoksi joka päivälle. Jokaisella kun oli kuitenkin omat työnsä ja muut menonsa. Pohdimme niin ikkunaprojekteja ja lyhyempiä aukioloaikoja kuin tilan jakamista parin päivän taiteilijavetoisiin pop-uppeihin, joissa kukin tekijä olisi itse vastannut töidensä valvonnasta. Onneksemme saimme kuitenkin avuksemme harjoittelijan Gradian kuvallisen ilmaisun perustutkinnon valokuvauksen suuntautumisalan -koulutuksen kautta ja harjoittelijan avulla pystyimme pitämään pop-up galleriamme auki arkisin 11–18. Viikonloppuisin valvoimme näyttelyä itse parissa vuorossa päivittäin ja pidimme tilaa auki kello 10–18. Koska pop-up galleriamme tila oli yksityinen tila, myös avajaisten järjestäminen oli helpompaa kuin sairaalan näyttelytilassa. Kauppakadun näyttelytilassa pidettyihin avajaisiin saimmekin koko tilan täyteen avajaisvieraita ja tunnelmaa siivitti yhden sparrilaisen tekemä äänimaisema.

Näyttelyn avaamisen oheen teimme myös taiteilijaesittelyt kustakin sparrilaisesta Sparrin Facebookiin, näyttelyluettelon, näyttelyn mainokset sekä mainostimme näyttelyä somessa muun muassa Luovakkeen Instagramissa.

4. PROJEKTIN ARVIONTIA

Tunnelmat Sparrin päätyttyä olivat todella positiiviset. Ja samalla haikeatkin, koska yhteinen tekeminen tuli Sparrimuodossa päätökseensä. Jotta kykenisin arvioimaan Sparrin hyviä ja huonoja puolia mahdollisimman puolueettomasti ja saisin mahdollisimman totuudenmukaista tietoa siitä miten sparrilaiset olivat kokeneet Sparrin, tein

kyselytutkimuksen, johon ryhmäläiset saivat vastata nimettöminä. Nimettömyydellä toivoin saavani myös kriittistä ja negatiivistakin palautetta, jotta saisin tietoa Sparrikonseptin vähemmän onnistuneista puolista, ja voisin siten kehittää konseptia edelleen mahdollisimman hyväksi. Samalla tietysti toivoin, että saisin tietoa myös niistä alueista, millä Sparri oli onnistunut ja miten tämä onnistuminen oli vaikuttanut sparrilaisiin. Kysely suoritettiin viimeisessä kokoontumisessa näyttelyn päättymisen jälkeen, jolloin Sparri oli virallisesti päättynyt, mutta asiat vielä osallistujien tuoreessa muistissa. Sain vastaukset kaikilta Sparrisiin sparrattavina osallistuneilta. Tässä projektin arvioinnissa peilaan näitä vastauksia sekä omiin kokemuksiini sparrilaisena, Sparrin vetäjänä että aiheista löytämiini kirjoituksiin ja teorioihin.

4.1. Miksi Sparri

Kyselytutkimuksen mukaan Sparrisiin oli alunperin hakeuduttu, jotta päästäisiin omassa tekemisessä eteenpäin sekä ammatillisesti että taiteellisesti. Haluttiin kehittyä, uudistua ja saada kommentteja toisilta valokuvaajilta. Toisaalta mukaan tultiin kollegoiden ja kavereiden houkuttelemana ja lähinnä mielenkiinnosta katsomaan voisiko Sparri antaa itselle jotain. Monet sparrilaiset toimivat freelancereina, joten heiltä puuttui kiinteän työyhteisön tuki. Siksi tätä yhteisön tukea, heijastuspintaa ja keskustelukumppania haettiin Sparrista.

Sparraajat taas sanoivat syyksi tulla sparraamaan halun nähdä nykyvalokuvauksen kenttää laajemmin kuin vain omalta tutulta piiriltä, ja samanaikaisesti oppia ja kehittyä itse. Sparraaja ei siis yleensä oletta vain antavansa vaan myös saavansa hyödyllistä informaatiota prosessin aikana. Yleensä myös se, että arvostetaan niin että pyydetään sparraajaksi, tuntuu hyvältä ja hienolta. Sparraajat myös kokevat itse mielihyvää, kun näkevät toisen kehittyvän. Yksi sparraaja totesikin, että kun on itse joskus saanut, niin on ihanaa jakaa samaa eteenpäin. Kaikki kysymäni henkilöt suostuivat ilomielin sparraajan tehtävään, jos vain aikataulu antaisi periksi. Lopulta saimmekin lähes kaikkien kanssa aikataulut sopimaan niin, että sparrauskeikka oli mahdollinen. Lisäksi oli erityisen ilahduttavaa huomata, että pyydettyt halusivat tulla sparraamaan,

vaikka yhdistyksemme ei voinutkaan maksaa ”bisneshintoja”, vaan korvaus oli normaaleja bisnesmaailman korvauksia paljon pienempi. Ilmaiseksi emme kuitenkaan ketään edes kysyneet, vaan halusimme maksaa sellaisen hinnan kuin mihin kykenisimme, ja johon sparraaja voisi hyvällä omallatunnolla joko suostua tai olla suostumatta. Kuitenkin sparraajat ilmeisesti katsoivat tilaisuuden olevan heillekin niin hyödyllinen, että se kannatti kokea, vaikka hieman pienemmälläkin palkkiolla.

Oma roolini ryhmän vetäjänä oli olla ”takamentori”, joka kuuntelee tarkasti ryhmää ja vie ryhmän toimintaa sen haluamaan suuntaan. Kuuntelin esimerkiksi olisiko ryhmä kiinnostunut enemmän jostakin valokuvauksen lajista kuten esimerkiksi dokumentaarista valokuvauksesta vai olisiko kenties valokuvataide se eniten kiinnostusta herättävä alue. Sparraajat pyrin valitsemaan laajalta skaalalta, jotta saataisiin mahdollisimman laaja otos valokuvan kenttään. Ja näkemyksiä monelta eri kantilta.

4.2. Tunteet pelissä

Sparrin aikana keskustelunaiheeksi nousi myös häpeä. Kuten eräs ryhmäläisistä asian ilmaisi: ”häpeän kierre: innostus, rohkaistun, rykäsen. Sitten hävettää jonka jälkeen on pakko skarpata ja parantua. Sit sama homma uusiks”. Toinen taas totesi jättävänsä asioita välillä tekemättä liiallisen epäonnistumisen pelon takia. Kolmas sparrilainen oli samaa mieltä ja totesi: ”tähän asiaan tarvii kohta saada jotain apua. Koska kyllä mä tiän että osaan”.

Häpeä voidaan määritellä kokemukseksi kelpaamattomuudesta ja riittämättömydestä ja siitä ettei ole tarpeeksi hyvä. Häpeää tuntiessaan ihminen kokee olevansa perin juurin huono. Ihminen voi hävetä vaikka ei ole tehnyt mitään väärin. Häpeä koskettaa koko ihmisen olemusta, toisin kuin syyllisyys, joka liittyy tekemiseen ja toimintaan. Syyllinen ihminen kysyy: ”Mitä paha minä olen tehnyt?” kun taas häpeävä ihminen kysyy ”Kelpaanko minä?”. (Riihinen 2018, 8.) Häpeän rinnakkaistermeiksi voisi tässä ajatella myös sanoja riittämättömyys, epävarmuus, kelpaamattomuuden uhka, huonomuus, mitättömyys ja epäonnistuminen.

Sparrin jälkeen tehdyssä kyselyssä häpeän ja kelpaamattomuuden tunteita valokuvaamisessa oli ennen Sparria tuntenut suurin osa sparrilaisista, noin puolet erittäin paljon tai paljon ja toinen puolisko kohtalaisesti tai vähän. Ainoastaan yksi ilmoitti, ettei ollut tuntenut näitä tunteita ollenkaan. Kyselyn mukaan Sparrissa sparraajien kommentit hävettivät, sparraajien status aiheutti paineita, ja oman työn esittely aiheutti siten jännitystä ja häpeän tunteita. Suurta epävarmuutta koettiin välillä myös muutenkin omassa tekemisessä, koska koettiin, että oman linjan ja oman tekemisen tyylin löytyminen on vielä kesken. Hävettiin myös sitä, että tuntui ettei ollut ajatellut itse omaa työtään tarpeeksi syvällisesti, eikä miettinyt mitä omat kuvat tarkoittavat. Tunnettiin ”perushävetystä” tai ”perusahdistusta”. Myös itsen ja oman tekemisen tuominen esille ja vain omasta itsestä puhuminen hävetti. Nähdyksi tuleminen voi olla pelottavaa ja voi herättää häpeän tunteita. Nähdyksi tulemisen pelko voikin siten pahimmillaan rajoittaa ja kahlita koko työskentelyä. Myös itse häpeän tunne aiheuttaa häpeää: hävettää että hävettää. Häpeän tunne koetaan jotenkin noloksi tunteeksi, jota ei pitäisi tuntea. Häpeän välttely ja epäonnistumisen pelko voi näkyä myös laimaannutavana perfektionismina, joka kahlitsee ja rajoittaa ennemminkin kuin vie tekemistä paremmalle tasolle.

Sparrin kyselyn mukaan häpeän tunteet olivat Sparrissa lieventyneet suurimmalla osalla vastaajista, osalla jopa monta pykälää. Samalla osallistujat arvioivat, että Sparri auttoi heitä kehtaamaan enemmän sekä antoi muutenkin paljon lisää rohkeutta. Luovuuden kenties tärkein lähtökohta onkin rohkeus. Luovuudessa rohkeus on ennen kaikkea kykyä asettaa itsensä alttiiksi, mikä mahdollistaa automaattisesti häpeän tai epäonnistumisen saapumisen yksilön elämään. (Houni n.d., 36.) Voisikin jopa sanoa, että Sparri auttoi ottamaan häpeän paremmin osaksi luovaa prosessia. Häpeästä ei varmaan voi eikä tarvitsekaan päästä kokonaan eroon, mutta se olisi hyvä saada sellaiseen hallintaan, ettei se kahlitse tai rajoita omaa tekemistä.

4.3. Luottamuksesta

Ihminen saattaa myös vastustaa omien näkemystensä kyseenalaistamista. Hän pyrkii hallitsemaan tilanteita ja suojautumaan negatiivisilta tunteilta, kuten häpeältä, haavoittuvuuden ja kykenemättömyyden tunteilta. Oppiminen kuitenkin edellyttäisi muuttumista, uusille asioille altistumista ja tuntemattoman kokeilemistä (Leskelä 2005, 85). Samoin taiteen tekeminen vaatii itseilmaisua, jolloin kahlitseva epäonnistumisen ja arvostelun välttely ei voi olla ajattelun ja tekemisen pääosassa. Sparrissa pyrittiin luomaan mahdollisimman luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri kokea myös näitä negatiivisia häpeän ja kykenemättömyyden tunteita, jotta ne saisi purettua ja keskityttyä sen jälkeen hedelmällisimpiin ajatuksiin. Negatiivisten tunteiden olemassaolosta puhumisen tarkoitus oli auttaa siihen, etteivät tunteet tuntuisi enää niin pahoilta, eivätkä enää hallitsisi ajatusmaailmaa. Sparri-kyselyssä kaikki osallistujat pitivät Sparrin ilmapiiriä hyvin turvallisena. Turvalliseksi koettu ilmapiiri olikin ehdottoman tärkeää, jotta kukin uskalsi näyttää ja avata omia kipukohtiaan ja epävarmuuksiaan. Piti uskaltaa luottaa siihen, että voi näyttää itsensä haavoittuvana sekä osallistujakollegoiden että sparraajien edessä, eikä sille naureskella tai sitä tyrmätä. Ryhmän keskinäinen luottamus syntyi avoimuudesta, vastavuoroisuudesta ja vertaistuesta, mikä koettiin hyvin tärkeäksi asiaksi Sparrissa. Luottamus taas näkyi rohkeutena olla rohkeasti sitä mitä on, vaikka se sillä hetkellä saattoi olla myös hyvinkin sekavissa tunteissa vellova epävarma itse. Se taas lisäsi osallistujien itseluottamusta. Osallistujat kertoivatkin kyselyssä Sparrin lisänneen heidän itseluottamustaan valokuvaajana suurimmaksi osaksi joko paljon tai erittäin paljon.

4.4. Sisäistä voimaa

Jori Leskelän mukaan itsetunto on minäkäsityksen positiivisuuden, itseluottamuksen ja itsevarmuuden määrä (Leskelä 2005, 88). Se on yksilön sisällä oleva tuntemus siitä, että hän on hyvä ja arvokas suhteessa johonkin itse asettamaansa vertailukohteeseen. Vaikka itsetunto on itsenäisyyttä oman elämän ratkaisuissa ja riippumattomuutta muiden mielipiteistä, tärkeä tekijä hyvän itsetunnon saavuttamiselle on muun

muassa muiden osoittama arvostus. Onnistuminen edistää hyvää itsetuntoa, mutta itsetunto voi olla hyvä myös ilman merkittäviä onnistumisia. Itseluottamuksen määrä ja siten myös itsetunto vaihtelee yleensä elämän eri osa-alueilla. Leskelän mukaan hyväitsetuntoinen henkilö on avoimempi positiiviselle palautteelle, kun taas huonolla itsetunnolla varustettu henkilö keskittyy tarkkailemaan negatiivista palautetta itseltään ja vähättelee positiivista palautetta. Hyväitsetuntoisella henkilöllä heikkouksien myöntäminen ei heikennä hänen itseluottamustaan. Huonoitsetuntoinen henkilö taas on varovaisempi; hän pyrkii suojelemaan itseään ja ottaa vähemmän riskejä verrattuna vahvaitsetuntoiseen henkilöön. (Leskelä 2005 88-89.) Hyvästä itsetunnosta seuraa, että henkilöllä on rohkeutta olla oma itsensä. Hänellä on myös kyky arvostaa muita ihmisiä ja näiden onnistumisia, mielipiteitä ja kykyjä. (Leskelä 2005, 89.) Useampikin sparrattava kertoi kyselyssä, että Sparri on antanut uskallusta ja rohkeutta olla oman tyylinen, ja rohkeutta ja itsevarmuutta tehdä asioita omalla tavalla. Sparrin yksi isoimmista opetuksista olikin, että jokaisella on oma mielipiteensä, joka kannattaa kyllä kuunnella, mutta jonka ei kannata alkaa viedä omaa tekemistä holtittomasti milloin mihinkin suuntaan, vaan ainoa oikea tapa on muodostaa oma mielipide ja rakentaa oma tekeminen sen pohjalle.

Lisäksi melkein kaikki kertoivat kyselyssä saaneensa Sparrista lisää ”sisäistä draivia” joko paljon tai erittäin paljon. Voisi siis sanoa, että sparrilaisten sisäinen voimantunne lisääntyi. Yksilön sisäisen voimantunteen kasvua voidaan sanoa myös voimaantumiseksi. Voimaantumista ihmistä voi Leskelän mukaan kuvata henkilöksi, joka ei odota passiivisesti ympäristön näyttävän suuntaa, vaan joka itse vaikuttaa ennakoivasti ympäristöönsä (Leskelä, 2005, 91). Sparri-kyselyssä positiivisimmat arviot tulivat juuri voimaantumisesta. Vaikka kehtaamista ja rohkeutta oli tullut paljon, arvioivat sparrilaiset, että voimaantumista tuli vielä enemmän. Voimaantumiselle on ominaista, että se on yksilöstä itsestään lähtevä prosessi, ihminen voi voimaantua vain itse eikä sitä voi tehdä toisen puolesta. Toiselle voi kuitenkin tarjota resursseja ja mahdollisuuksia kehittää oman elämän kontrollin tunnetta ja auttaa siten voimaantumisprosessissa. (Leskelä 2005, 90.) Jori Leskelä toteaa myös, että voimaantumisprosessi tarvitsee toteutuakseen toimivaa yhteisöä, luottamuksellista yhteistoimintaa

ja tasa-arvoisen osallistumisen mahdollisuutta (Leskelä 2005, 90). Näitä Sparri pystyi osallistujakyselyyn mukaan mitä ilmeisemmin tarjoamaan.

4.5. Motivaatiota tekemiseen

Voidaan olettaa, että jokaisella joka on lähtenyt tällaiseen sparrimuotoiseen koulutukseen, on jo valmiiksi motivaatiota itsensä kehittämiseen. Kuitenkin viisi kahdeksasta kertoi kyselyssä saaneensa Sparrista erittäin paljon lisää motivaatiota itsensä kehittämiseen. Loputkin kolme joko paljon tai kohtalaisesti. Sparraajat loivat uskoa jokaisen omiin mahdollisuuksiin. Tämä usko taas vei sparrattavaa eteenpäin, ja antoi potkua sitä kautta myös oman itsen jatkuvaan kehittämiseen. Sparrattavat kertoivat oppineensa paitsi uusia asioita, myös saaneensa vahvistusta aiemmin opittuun. Sparri toimi siis sekä vanhojen ajatusten vahvistajana, niiden kyseenalaistajana että uusien raikkaiden ajatusten ja toimintamallien tuojana. Suurin osa sparrilaisista totesi olevansa Sparrin jälkeen joko paljon tai erittäin paljon luovempi ja innovatiivisempi. Kahdelle osallistujalle Sparrin merkitys luovuuden ja innovatiivisuuden lisääjänä oli heidän oman arvionsa mukaan vähäisempi, mutta kukaan ei maininnut ettei Sparri olisi auttanut yhtään.

Kyselyn mukaan sparrilaiset hahmottivat valokuvauksen kenttää paljon paremmin Sparrin jälkeen. Sparrin todettiin myös tukeneen ammatillista identiteettiä, muun muassa uudistamalla tapaa työskennellä. Todettiin myös, että Sparri auttoi löytämään oman tyylin ja selkeytti siten kuvaa itsestä valokuvaajana. Suurin osa koki Sparrin auttaneen heitä näissä asioissa paljon tai erittäin paljon, pienin osa ainakin vähän.

4.6. Epävarmuudesta

Sparri oli herätti myös epävarmuuden tunteita, sillä kyselystä ilmeni, että Sparri sai kahden henkilön tuntemaan itsensä vähän epävarmemmaksi kuin ennen Sparria. Oman työn esittely kokeneille sparraajille jännitti. Samoin itsestä ja omasta työstä puhuminen saatettiin kokea hämmentäväksi ja epävarmuutta aiheuttavaksi. Lisäksi

suurin osa osallistujista alkoi kyseenalaistamaan omaa osaamistaan joko kohtalaisesti tai vähän. Itse kuljin sparrattavana reitin draaman kaaren muodossa: hämmennykseni ja epävarmuuteni siitä mitä pitäisi valokuvaamiselleni tehdä tuntui vain lisääntyvän, ja viimeisellä Sparri-kerralla tunsin suurtakin epävarmuutta, kun asiat tuntuivat menevän vain alaspäin, enkä millään keksinyt mitä minun pitäisi tehdä ja miten. Viimeinen sparraajien Sparri-kerta oli itselleni selkeä draaman kaaren käännepeiste kohti selkeämpiä ajatuksia ja tekemisen kannalta rauhallisempaa olotilaa.

Sparrin ohjaajana tunsin välillä epävarmuutta kahden roolin, vetäjän ja sparrattavan roolin yhdistämisessä. Pohdin, voinko näyttää olevani niin hukassa oman tekemisen suhteen kuin olin, vai haittaisiko se vetäjänä olemisen roolia. Käytännössä tämä epävarmuus ei kuitenkaan ollut ongelmallinen, lähinnä kyse oli omasta päänsisäisestä roolin määrittelemisestä. Toisaalta Sparrin vetäjälle on todella hyväksi, että hän on mukana myös sparrattavana: näin hän pääsee vielä syvemmälle ryhmään ja aiheeseen kuin silloin, jos toimii pelkästään ryhmän vetäjänä. Lisäksi motivaatio Sparrin eteenpäin viemiseen voi olla vielä korkeammalla tasolla, jos vetäjä toimii myös sparrattavan roolissa. Toisaalta kaksoisrooli voi olla raskas: siinä yhdistyvät sekä vetämisen vastuu että vastuu ryhmän jäsenenä ja sparrattavana olemisesta, muun muassa oman projektin tai kehityskohteen eteenpäin viemisessä.

4.7. Taiteilijuuden löytyminen

Sparri-projektissa oli mielenkiintoista selvittää miten sparrauskurssi vaikutti ihmisten omiin ajatuksiin itsestään taiteilijana ja taiteen tekijänä. Toiko Sparri kunkin omaa, itse kokemaansa taiteilijuutta esiin, ja jos toi, niin mitä siitä mahdollisesti voisi seurata. Sparrissa pohdimme paljon taiteilijuutta ja sitä mitä se kullekin merkitsee. Voiko itseään kutsua taiteilijaksi, vaikka ei ole mennyt jonkin perinteisen taiteilijakoulutuksen läpi? Voiko omaa tekemistään kutsua taiteeksi? Yleinen vallalla oleva mielikuva taiteilijasta ja taiteilijana olemisesta perustuu suurelta osin myytteihin, kertomuksiin ja tarinoihin. Taiteilijoita eivät ole vain ammattiliittoihin kuuluvat ja gallerioissa esiintyvät tekijät tai lehtien kulttuurisivuilta, taidehistoriasta ja taiteilijamatrikkeleista

tutut nimet. Taiteilijana olemiseen ovat vaikuttaneet voimakkaasti myös fiktiiviset, fiktiossa tai fiktiona eläneet taiteilijat. Taiteilija ei enää ole ensisijaisesti ammattinimike, vaan yleinen luonnehdinta. (Levanto 2005, 83.) Myös taiteen rajat ovat sumenuneet ja enää ei voida tarkasti sanoa onko joku asia esimerkiksi muotia vai taidetta. Puhutaan myös taiteistumisesta.

Suurin osa sparrattavista kertoi kyselyssä, että taiteilijuus on heille tärkeää tai erittäin tärkeää. Vain yksi kertoi, että taiteilijuuden merkitys on hänelle vähäistä. Kuitenkin suurin osa tunsu itsensä vain vähän taiteilijaksi ennen Sparria ja yksi ei ollenkaan. Vain yksi koki olevansa taiteilija määreellä ”paljon”. Kysymykseen ”Mitä taiteilijuus sinulle merkitsee?” osallistujat kirjoittivat muun muassa seuraavasti: ”Elämistä ja olemista, itsensä toteuttamista ihmisenä” ”Tehdä merkittävää työtä, tuoda esille asioita, jotka ovat minulle tärkeitä”, ”Omien visioiden esiintuomista välittämättä ulkoisista rajoituksista”, ”Vapautta tehdä työtä omalla näkemyksellä”, ”Taiteilijuus antaa voimaa ja uskoa omaan tekemiseen, mutta aiheuttaa myös ristiriitaisia tunteita oman herkkyyden ja epävarmuuden takia.” Kysymykseen ”Mikä tekee mielestäsi taiteilijan?” osallistujat korostivat omaa näkemystä, intohimoa ja halua ja paloa toteuttaa itseään. Myös yhteistyötä, jatkuvaa oppimisenhalua, ammattitaitoa ja ahkeraa tekemistä korostettiin.

Kyselyssä sparrilaiset arvioivat itse, että Sparri vahvisti omaa taiteilijuutta joko paljon, joka oli yleisin vastaus tai erittäin paljon, jota mieltä oli kolme vastaajista. Sparrin jälkeen osallistujat kokivat itsensä taiteilijaksi erittäin paljon, paljon tai kohtalaisesti enemmän kuin ennen Sparria. Huomattavaa olivat suuret erot ennen Sparria ja jälkeen Sparrin vastauksissa: osallistujat, jotka olivat ennen Sparria kokeneet itsensä vain vähän taiteilijaksi, kokivatkin Sparrin jälkeen itsensä taiteilijaksi paljon tai erittäin paljon enemmän. Eräs kirjoittikin kyselyssä Sparrin auttaneen juurikin oman taiteilijuuden vahvistamisessa. Voisi siis ajatella, että Sparri toi kunkin omaa taiteilijuutta esiin siten, että osallistujat olivat entistä valmiimpia näkymään, näyttämään ja tekemään rohkeasti ja omaehtoisesti. He ikäänkuin tulivat ensin oman elämänsä taiteilijoiksi jonka jälkeen taiteilijuus alkoi näkyä myös muille, esimerkiksi siten, että

osallistujat alkoivat myöhemmin rohkeasti hakea paikkaansa taidemaailmassa, muun muassa hakemalla ryhmänäyttelyihin sekä pitämällä omia näyttelyitä. Tällä tavalla ajatus taiteilijuudesta tulee enemmän konkreettiseksi: se ei ole enää vain jokin saavuttamaton outo asia, joka on kenties hieman pelottavakin, vaan jotain jota voi olla myös itse. Taiteilijuus onkin oman ilmaisuvoiman tuotos, joka on mahdollista myös sille, joka ei ole tullut taiteilijaksi ”virallista tietä” taidekoulutuksen kautta. Kun taiteilijuus tulee tutuksi omassa tekemisessä, myös muu taidemaailma alkaa näyttäytyä enemmän omalta ja omaa elinpiiriä koskettavalta, eikä se ole enää jotain joka on korkealla saavuttamattomissa. Taide otetaan siis luontevammin omaan elämään ja omaan kokemusmaailmaan. Ja vaikkei sitten tavoittelisikaan esimerkiksi elantoa taiteilijana, niin suhtautuminen taiteeseen ja taiteilijuuteen on kuitenkin muuttunut omakohtaisemmaksi ja siten koskettavammaksi.

Outi Hägg kirjoittaa väitöskirjassaan yrittäjävalmennuksesta: luovan alan tekijöistä ja heidän astumisestaan yrittäjyyden puolelle. (Hägg O, 147) Sparrin tapauksessa voisi ajatella asetelman olevan toisin päin, jossa valokuvausalan yrittäjyyden puolelta ponnistetaan artistiuden puolelle. Itseasiassa lienee sama kummalta puolelta ponnistetaan toiselle, sillä kumpikin ponnistus on haasteellista ja kysyy yksilöltä rohkeutta tulla ulos entisestä identiteetistä ja avoimmuutta kohdata ja kokeilla uusia mahdollisia minuuksia. On virkistävää tulla pois poteroista, ja nähdä maailmaa taas hieman uudesta kulmasta, parhaimmassa tapauksessa myös yhdistäen tekemisen useat puolet ja oman itsen useat identiteetit.

4.8. Toisten tukeminen

Sparrissa tunteet vaihtelivat ääri-laidasta toiseen, ilon ja riemun tunteista ahdistuksen, pelon ja epävarmuuden tunteisiin. Oli hienoa huomata, että ei ollut ainoa, joka kokee näitä tunteita. Kyselytutkimuksen mukaan ryhmän antamaa vertaistukea pidettiin Sparrissa erittäin tärkeänä. Eräs osallistuja totesikin: ”En pysty, mutta kun muutkin niin kyllä mäkin! Kunnan lastentarhaefekti”. Vaikka itsen ja omien kuvien esittely oli vaikeakin, innostus ja ryhmän tuki rohkaisi kuitenkin eteenpäin. Hienoa oli myös,

että he jotka pitivät vertaistukea tärkeänä tai erittäin tärkeänä, kokivat kyselytutkimuksen mukaan myös ryhmän ilmapiirin turvalliseksi tai erittäin turvalliseksi.

Kyselyn mukaan myös sparraajat ja heidän neuvonsa ja palautteensa koettiin hyvin tärkeiksi, hyödyllisiksi ja ammattitaitoisiksi. Kannustuksen saaminen ja ikään kuin henkinen lupa jatkaa siitä minkä oli jo aloittanut oli osallistujille tärkeää. Pidettiin myös siitä, että sparraajat antoivat hyviä vinkkejä. Sparrattavista oli myös hienoa kuulla monia eri mielipiteitä omista kuvistaan ihmisiltä joita ihailee ja arvostaa. Sparria pidettiin tarpeeksi monipuolisena ja monen eri tekemisen tavan ja mielipiteen koettiin myös vahvistavan luottamusta omaan tekemiseen ja siihen, että lopulta se oma mielipide on se itselle tärkein ja se jota pitää ensisijaisesti kuunnella. Sparraajia myös jännitettiin, koska heitä arvostettiin ja pidettiin ”kovina tekijöinä”. Välillä palautteen kuuleminen hieman masensikin, mutta se koettiin silti kehittävänä, positiivisena ja hyödyllisenä. Aluksi tiukka palaute hämmensi, mutta auttoi kuitenkin lopulta eteenpäin. Ylipäätään palautteen saamista pidettiin hyvin arvokkaana, sillä palautteen saaminen omasta työstä on yleensä minimaalista.

Sparrissa ei ollut tarkoitus toimia niin, että ryhmälle tehdään, vaan että ryhmä tekee. Tekemällä oppii, kantapään kautta usein parhaiten. Samalla opitaan, mitä kaikkea täytyy ottaa tekemisessä huomioon. Ryhmällä on tässä suuri vaikutus. Sparri toimii, jos ryhmä toimii, ja jos kaikki ottavat vastuuta. Sparri-kurssi perustuukin kaikkien yhteiseen vastuunottoon: vain niin saadaan mielenkiintoisia tapaamisia, jos jokainen vie osaltaan Sparria eteenpäin keskustelemalla ja kommentoimalla, tuomalla kuvia näyttille tai ottamalla esimerkiksi vastuun näyttelyn teosta. Mitä enemmän sparrattava sitoutuu ja pystyy heittäytymään dialogiin ja oman työnsä ja työtapansa avoimeen, rohkeaan esittämiseen, sitä enemmän sparrauksesta jää myös sparrattavalle itselleen. Sparrin ideat muotoutuivatkin pitkälti ryhmän keskusteluissa, ei pelkästään vetäjän toimesta. Itse pidin tätä erinomaisena asiana, sillä näin saatiin tietoa siitä mitä ryhmä todella kaipasi ja mihin toivoi muutosta. Kaikkien onneksi ryhmädynamiikka siis toimi tässä ryhmässä ja ihmiset olivat aktiivisia ja oma-aloitteisia.

4.9. Parasta Sparrissa

Kysymykseen ”Mikä oli parasta Sparrissa?” oli lähes kaikilla vastauksena ryhmä. Ryhmää, sen yhteisöllisyyttä, henkeä sekä ryhmän antamaa vertaistukea ja palautetta pidettiin kyselyn mukaan erittäin tärkeänä. Mainittiin, että parasta oli, kun ryhmä loi uskoa itseen. Yhtä paljon Sparrin parhaana puolena pidettiin sparraajia, joiden keskinäinen erilaisuus koettiin hyvänä ja antoisana. Kyselyn mukaan palautteen kuuleminen sparraajilta omista töistä sekä sparraajien kautta tulleet uudet näkökulmat olivat sparrattavien mielestä hyvin arvokkaita. Sparrin koettiin auttaneen ajattelemaan luovemmin ja olemaan rohkeampi, itsevarmempi ja uskaltamaan enemmän. Koettiin myös, että oma ilmaisu on mennyt eteenpäin ja että oma päämäärä on Sparrin jälkeen selkeämmin tiedossa.

4.10. Huonoja puolia

Kyselytutkimuksen mukaan Sparrin huonoimpina puolina pidettiin sitä, että varsinaisia sparraajia oli vain vuoden ensimmäiselle puoliskolle. Samoin se, että toinen puolisko Sparri-vuodesta meni näyttelyn tekemiseen koettiin joidenkin mielestä turhalle. Ennemmin olisi toivottu lisää sparraajia ja lisää Sparri-tapaamisia. Lisäksi toivottiin vielä enemmän kommentointia omista valokuvista muilta sparrilaisilta, ja sitä, että jokainen olisi kommentoinut jotain joka kerta. Samoin toivottiin vierailuja taidepaikkoihin, kuvaustehtäviä ja selkeämpiä tehtäviä ja haasteita.

Kyselyn mukaan huonona puolena pidettiin myös sitä, että ei ollut tarkkaa suunnitelmaa tulevasta ennakkoon, vaan suunnitelma eli koko ajan. Itse vetäjänä olisi pitänyt korostaa ja tuoda selkeämmin esiin sparrattavien omaa roolia Sparrin etenemisessä. Ja ettei tarkoitus alunperinkään ollut edetä tiukkaa suunnitelmaa noudattaen, vaan sparrilaisia ja heidän toiveitaan kuunnellen. Jokaiselle kerralle määritellyt selkeät, tiukat teemat ja niiden rajoissa pysyminen ei myöskään olisi välttämättä ollut mentoroinnin ajatusten mukaista. Jori Leskelän mukaan mentoroinnille onkin ominaista se, ettei keskustelunaiheita voi useinkaan suunnitella ja aikatauluttaa yksityiskohtaisesti

(Leskelä 2005, 56). Sparrin alussahan ei voi tietää mitkä sparrilaisten tekemisen ongelmat ovat, vaan ne nousevat esiin Sparrin edetessä. Ne voivat myös muuttua matkan varrella. Siksi mielestäni oli erityisen tärkeää vetäjänä kuunnella ryhmää ja koettaa reagoida kulloinkin nousseisiin kysymyksiin muun muassa oikeantyyppisiä sparraajia hakemalla. Usein ongelmana oli myös se, ettei tarkkoja ongelma-kohtia ollut, vaan ongelma näyttäytyi enemmänkin möykkynä, josta ei saanut kiinni. Itse edustin sparrattavana juuri tätä tyyppiä. Ihmiset siis kävivät omaa prosessiaan läpi omassa tahdissaan, ja se saattoi tuntua toisista välillä turhauttavalta, kun ei ollut uusia kuvia nähtäväksi tai uusia tarinoita kuultavaksi. Myöskin sparrattavaksi hakeutumisen lähtökohdat olivat jokaisella aika erilaiset: joku toivoi johonkin tiettyyn valokuvasarjaan kommentteja, joku taas vastauksia yleiseen valokuvaajana olemiseen ja valokuvan tekemiseen.

5. LOPUKSI

Voisi ajatella, että selkeintä tällaisessa sparraustoiminnassa kenties olisi, jos jokaisella olisi jokin tietty projekti jota edistää. Tällä kulmalla lähdettiinkin liikkeelle sitten toisessa jo toteutuneessa Sparrissa, Sparri2019:ssä. Mutta sekin näytti, että suunnitelmat elävät aina ja samanlaisia stoppeja ja tulppia tulee, vaikka alun alkaen kaikilla olisikin ollut jokin tietty projekti teossa. Projektit voivat siis siltikin nuupahtaa tai niihin ei enää löydykään inspiraatiota tai ajatus siitä tietystä projektista ei enää tunnukaan hyvälle. Näin ollen oma projekti ei etenekään eikä uusia kuvia saadakaan nähtyille. Huomasin siis, että alkuperäinen ajatus itselle tärkeän projektin työstämisestä niin, että joka kerralle olisi uusia kuvia, ei käytännössä ollut mahdollinen. Sparri kun on vapaaehtoinen, harrastustoimintamainen konsepti, niin se jää helposti kaiken arkirutiinin, työkiireiden ja perhearjen jalkoihin ja uusien kuvien työstäminen ja tekeminen onkin siten syystä tai toisesta liian vaikeaa. Pakonomainen uusien kuvien tuottaminen tai uusien kuvien vaatiminen ei myöskään ole Sparrin ajatuksen mukais-

ta. Pieni paine kuvan tekemiseen on aina hyvästä, mutta varsinaista pakon tunnetta halusin välttää.

Sparrissa tärkeää ei olekaan se, onko jokaisella tietty oma projekti, vaan tärkeintä on katsoa ja edistää jokaisen tekijyyttä laajemmasta näkökulmasta. Ajatus Sparrista on kokonaisvaltaisempi kuin vain uudet kuvat: tarkoitus on lähinnä rohkaista tekijöitä tekemään, ja kylvää tekemisen siemen niin, että innostus tekemiseen syntyisi ja kasvaisi. Lopputulos eli uudet kuvat voisivat syntyä sitten paljon myöhemminkin. Tämä ajattelumalli lähti myös paljon ihan omasta tilanteestani. Olin niin tukossa, että vaikka kuinka olisi pakotettu, ei mitään olisi tullut ulos. Ja vaikka kuinka itseäni yritinkin pakottaa, sain huomata, että joskus asiat vain kestävät, eikä valmista tule heti. Sain myös nöyryyä sen asian edessä, että aina en kykene enkä pysty, eikä se aina edes haittaa. Sparri oli ajallisesti riittävän pitkä aika, noin vuosi, että siinä tosiaan ehti käydä asioita läpi kerrankin rauhassa. Mutta kieltämättä oli välillä todella ahdistavaa, kun tuntui, että muut saavat tekemiseensä uutta puhtia ja uusia asioita pulpahtelee, mutta itse möyryää edelleen samassa jumissa ilman ulospääsyä. Siksi olikin todella suuri helpotus kun tulppa tuntui viimeisellä Sparri-kerralla vihdoinkin aukeavan ja happi kulki taas paremmin.

Itselleni Sparri toimi enemmänkin pään sisäisenä myllertäjänä, kuin konkreettisten kuvien tekopaikkana. Sain huomata, että joskus on vain otettava aikaa ja korjattava kone, jotta koneesta voisi taas tulostua jotain ulos. Omalla kohdalla Sparrin alkuun saattama ja eteenpäin työntämä prosessi on jatkunut Sparrin alusta vuodesta 2018 aina näihin päiviin asti ja vasta nyt alkavat epämääräiset palaset loksahdella kohdilleen ja jotain konkreettistakin kuten kuvia alkaa syntyä. On pitänyt asennoitua siihen, että oman tien löytäminen voi olla pitkä ja hidas prosessi, jota ei voi pakottaa. Mutta se voi olla myös antoisa ja jo matkana kiinnostava. Paitsi Sparrin osallistujana myös sen vetäjänä oleminen antoi uskoa omiin kykyihin ja organisointitaitoihin. Samalla se antoi uskoa siihen, että riittää omana itsenä. Ja jos ei riitä, niin aina voi ja pitää uskaltaa pyytää apua ja kysyessä sitä myös useimmiten saa. Yhteisöllisyys ja kollegoiden kanssa verkostoituminen olikin myös itselleni Sparrin parhaita puolia.

Oma suuri tarve jonkinlaiseen omaan muutokseen oli Sparrin synnyn katalysaattori-
na. Itselläni alkuperäinen ajatus Sparrista alkoi epämääräisestä tyytymättömyyden
tunteesta jota seurasi ajatus ”tarttis tehdä jotain”. Entinen ei tuntunut enää täysin tyy-
dyttävältä, mutta mitä se jokin muu olisi, siitä ei ollut mitään ajatusta. Tuntui vain,
että kaikki ei ollut niin kuin haluaisi. Kysymykset muotoutuivat aluksi muotoon ”ha-
luan oman tyylin”. Tämä lause sisälsi paljon enemmän kuin vain jonkin visuaalisen
tekemisen muodon, se sisälsi oikeastaan tyytymättömyyden kaikkeen omaan tekemi-
seen, jopa olemiseen. Omassa tekemisessä ja olemisessä oli muutoshalukkuutta, mut-
ta ei oikein tiennyt mistä ja miten sitä olisi alkanut purkaa. Olin kaikin puolin hieman
uudessa asennossa, sekä työmaailmassa että henkilökohtaisessa maailmassa, joten
koko maailmani kaipasi päivitystä ja uudelleen määrittelyä. Jälkeenpäin olikin hie-
noa huomata, että omista ongelmista ja niiden ratkaisuyrityksistä oli apua Sparrin
kehittämisen muodossa myös muille omien kuvallisten ongelmiansa parissa painivil-
le.

LÄHTEET

Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismaa (toim.). 2006. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa: Kansanvalistusseura, 26-45.

Houni, P. n.d. Luovuuden resepti taiteilijaresidenssissä. Viitattu 1.4.2020.
<http://www.vuonis.net/sivut/2016/Luovuuden%20resepti.pdf>

Hägg, O. 2011. Yrittäjyysvalmennus ja yrittäjäidentiteetti. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 13.5.2020.
https://www.outihagg.fi/wp-content/uploads/2018/04/Hagg_vaitos.pdf

Hägg, O. 2018 Hyvä teoria – Ainoa tiedon lähde on kokemus. Viitattu 23.5.2020.
<https://www.outihagg.fi/hyva-teoria/> 19.4.2018.

Leskelä J. 2005. Mentorointi aikuisopiskelijan ammatillisen kehittymisen tukena. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos. Viitattu 13.5.2020.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67498/951-44-6331-5.pdf?sequence=1>

Levanto, Y. 2005: Romanttinen painajainen. Teoksessa Levanto, Y., Naukkarinen, O. & Vihma, S. (toim.) 2005. Taiteistuminen. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, 82-105.

Mahlakaarto, S., 2014. Työidentiteetit pelissä ja peilissä – menetelmällisiä ratkaisuja toimijuuden vahvistamiseen. Teoksessa Hökkä, P., Paloniemi, S., Vähäsantanen, K., Herranen, S., Manninen, M. & Eteläpelto, A. (toim.) Ammatillisen toimijuuden ja työssä oppimisen vahvistaminen – Luovia voimavaroja työhön! Jyväskylän yliopisto 47-65. Viitattu 13.5.2020. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44975>

Pesonen, M, n.d. Mitä mentorointi on? Mentorointi ohjausmuotona. Kirkkohallitus. Viitattu 10.5.2020. <https://www.tampereenhiippakunta.fi/uploads/2018/09/c0b22928-mita-mentorointi-on.pdf>

Riihinen, E. 2018. Hätäisen tuhoava voima, Henki & Elämä nro 7, 8-9.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.05.2020.
<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>.

Sjöberg, K., 2010. Nykyaiteen markkinarakenne, ansaintalogiikka ja uudet liiketoimintamallit. Luovan suomen julkaisuja 2. Helsinki: Cupore. Viitattu 2.9.2018.
<https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/yhteistyojulkaisut/luova-suomi-nykyaiteen-markkinarakenne-ansaintalogiikka-ja-uudet-liiketoimintamallit>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sparri2018-kurssin mainostusta joulukuussa 2017

SPARRI
2018

KUVAT KOHTI KORKEUKSIA!

Onko sinulla jokin oma kuvausprojekti työn alla johon haluaisit kommentteja? Vai haluatko kenties hioa tyyliäsi entistä timanttisemmaksi? Lähde mukaan SPARRI2018-ryhmään!

SPARRI
2018

Onko sinulla jokin oma kuvausprojekti työn alla johon haluaisit kommentteja? Vai haluatko kenties hioa tyyliäsi entistä timanttisemmaksi? Lähde mukaan SPARRI2018-ryhmään!

KUVAT KOHTI KORKEUKSIA!

Luovan valokuvauksen keskus aloittaa tammikuun 11. päivä SPARRI2018-ryhmän, jossa työstät omaa kuvausnäkemystäsi ja saat vaihtuvalta sparraajalta mentorointia noin kuukauden välein. Sparriryhmä kokoontuu keväällä noin kolme kertaa, jolloin sparraajana toimii valokuvauksen teräksinen ammattilainen. Saat siis kommentteja omasta työstäsi, näet toisten töitä ja pääset näin kehittämään omaa valokuvallista ilmaisuasi.

Sparrauksen aloittaa 11.1. Asko Mäkelä. Hän on toiminut mm. Suomen valokuvataiteen museon johtajana sekä galleristina.

Ainoa edellytys SPARRI2018-ryhmään pääsemiselle on, että sitoudut kuvaamiseen ja ryhmän kokoontumisiin. Ryhmään mahtuu 10 kuvaajaa, joten ilmoittaudu heti tai viimeistään 8.1.!

SPARRI2018 on Luovakkeen jäsenille ilmainen! Nyt kannattaa siis liittyä www.luovake.fi

Jos sinulla on kysyttävää niin meilaa: nina.huisman@mustavalkea.fi esa@yliaasko.com

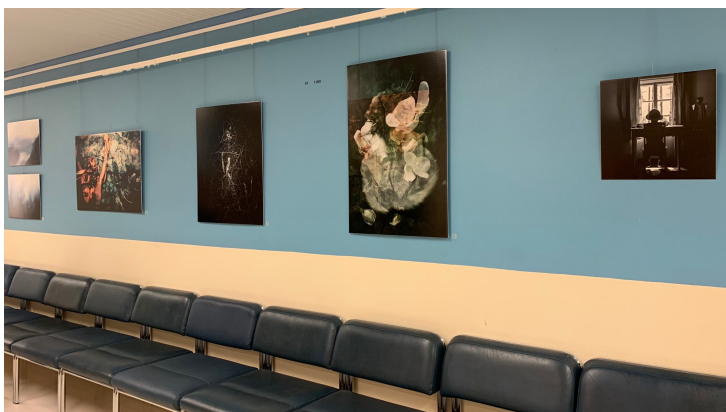
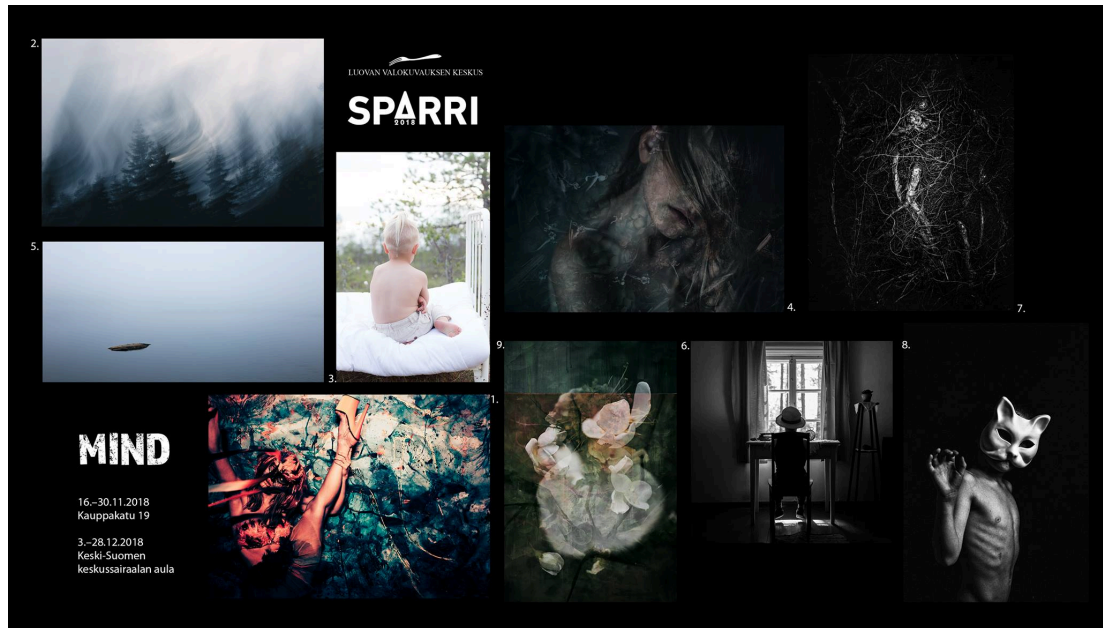

LUOVAN VALOKUVAUKSEN KESKUS

LIITE 2

Tunnelmia sparraustilanteista

LIITE 3

Sparri2018 näyttely-
ilmoitus nettiin,
oma työni näyttelyssä
sekä seinänäkymiä
Kauppakadun tilasta ja
keskussairaalan näyttely-
tilasta.

LIITE 4

Sparri2018 kyselylomake

RENGASTA OIKEA VAIHTOEHTO

Olen mielestäni valokuvauksen

1 ammattilainen 2 puoliammattilainen 3 harrastaja

Valokuvauksen parissa olen ollut (mukaanlukien harrastusvuodet)

1. 0-3 vuotta 2. 4-10 vuotta 3. 11-20 vuotta

Miksi alunperin hakeuduit Sparriin?

Mikä oli mielestäsi parasta Sparrissa?

Mikä oli mielestäsi huonointa Sparrissa?

RENGASTA KOKEMUKSIASI PARHAITEN KUVAAVA VAIHTOEHTO

Hahmotan valokuvauksen kenttää Sparrin jälkeen paremmin

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri tuki ammatillista identiteettiäni

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Kehityin Sparrin avulla asiakastyöntekijänä

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Taiteilijuus on minulle tärkeää

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Ennen Sparria koin itseni taiteilijaksi

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparrin jälkeen koin itseni taiteilijaksi

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri vahvisti omaa taiteilijuuttani

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Mitä taiteilijuus sinulle merkitsee?

Mikä tekee mielestäsi taiteilijan?

RENGASTA KOKEMUKSIASI PARHAITEN KUVAAVA VAIHTOEHTO

Sparri auttoi minua löytämään tyylini

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri innosti minua uudistamaan omaa tapaa työskennellä

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri selkeytti kuvaa itsestäni valokuvaajana

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri lisäsi itseluottamustani valokuvaajana

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Ennen Sparria tunsin usein häpeän tai kehtaamattomuuden tunteita tekemisessäni

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Minua hävetti Sparrissa

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Mikäli tunsit häpeän ja kehtaamattomuuden tunteita, niin missä ja miksi?

Sparri auttoi minua kehtaamaan enemmän

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri antoi minulle lisää rohkeutta

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparrissa tunsin voimaantuvani

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparri sai minut epävarmemmaksi

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Sparrissa aloin kyseenalaistamaan omaa osaamistani	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sparrin avulla tunsin saavani lisää sisäistä draivia	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sparri sai minut katsomaan asioita uudelta kantilta	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Opin uusia asioita	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sain lisää motivaatiota kehittää itseäni	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sain vahvistusta aiemmin oppimaani	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Olen Sparrin jälkeen luovempi ja innovatiivisempi	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sparrissa oli turvallinen ilmapiiri	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Koin ryhmän vertaistuen tärkeäksi	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sparraajat olivat mielestäni ammattitaitoisia	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
Sparraajat olivat minulle hyödyllisiä	1 ei ollenkaan	2 vähän	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon

Mikä merkitys sparraajilla oli sinulle?

Miten koit kriittisen palautteen?

Sparrin järjestelyt toimivat mielestäni	1 huonosti	2 kohtalaisesti	3 kohtalaisesti	4 paljon	5 erittäin paljon
---	------------	-----------------	-----------------	----------	-------------------

Sparrin järjestelyt toimivat mielestäni	1 huonosti	2 kohtalaisesti	4 hyvin	5 erittäin hyvin
---	------------	-----------------	---------	------------------

Sparrikertoja oli mielestäni riittävästi

1 kyllä 2 ei

Olen saanut lisää näkyvyyttä ja tunnettuutta Sparrin kautta

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Olen saanut Sparriverkoston (ryhmäläiset ja sparraajat ja näiden verkostot) kautta uusia mahdollisuuksia

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Kerro mitä

Sparrin vastasi odotuksiani

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

Miten Sparrin on mielestäsi auttanut sinua?

Nämä odotukseni jäivät toteutumatta:

Näitä asioita lisäisin Sparrin:

Näitä asioita vähentäisin Sparrista:

Suosittelisin Sparrin ystäväilleni ja kollegalleni

1 ei ollenkaan 2 vähän 3 kohtalaisesti 4 paljon 5 erittäin paljon

SANA VAPAA! JATKA SIVUN TOISELLE PUOLELLE.

KIITOS!

